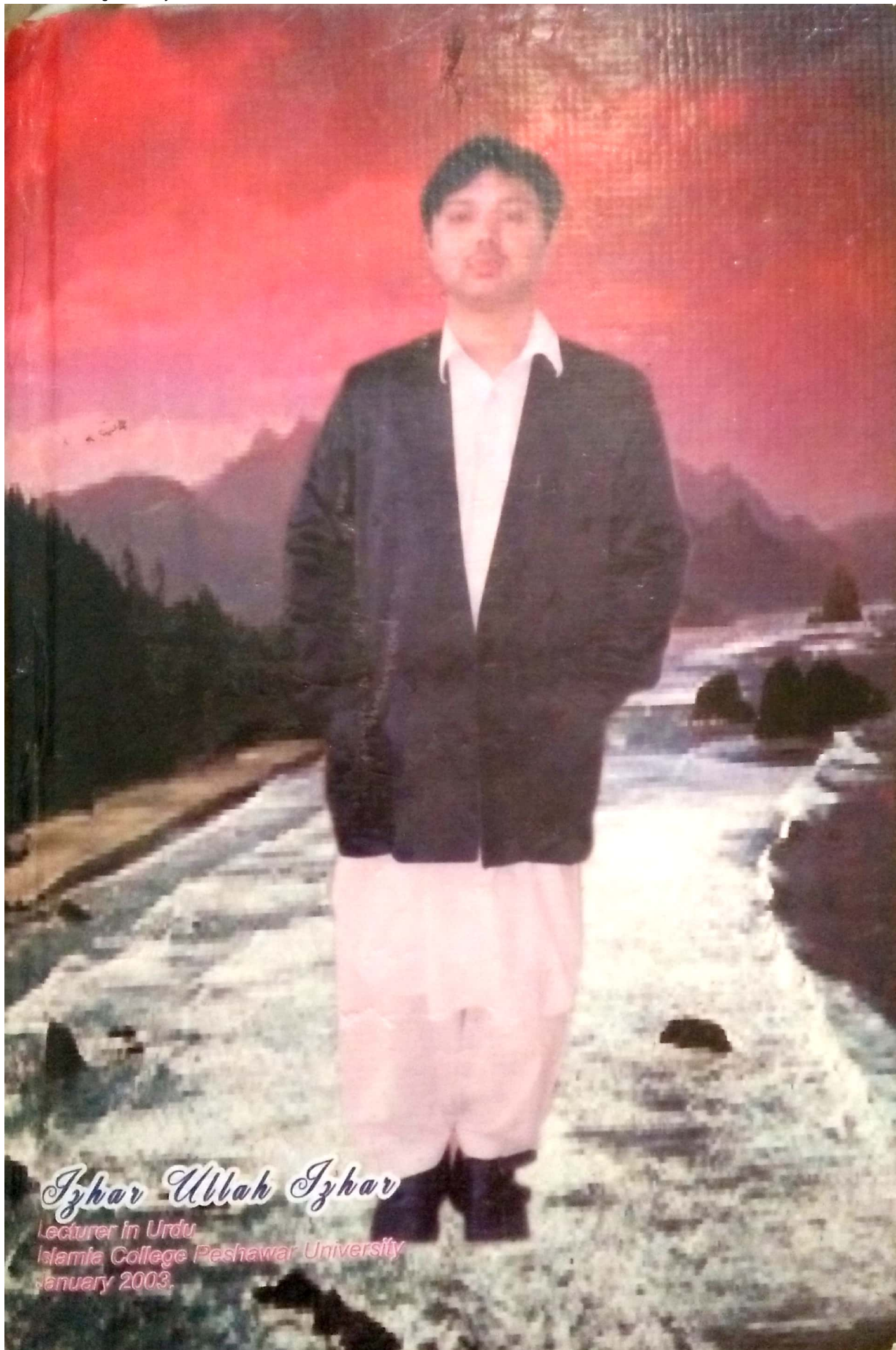

ستاد حوانی تصویر یہ خوب

اودا دے

Ketabton.com

اظہار اللہ اظہار

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamic College Peshawar University
January 2003.

۱۵۲۱

ستاد حوانی تصویر یہ خوب
اودہ دے

اظہار اللہ اظہار

پنچلہ مینہ بانڈی حق دگڑما

- * کتاب ستادخوانی تصویر یہ خوب اودہ دے
- * مصنف اظہار اللہ اظہار
- * ترتیب محمد ایاز غزالی، شکیل احمد نایاب
- * اہتمام پروفیسر شوکت اللہ حسن، محمد داؤد کمال حسن
- * پروفیسر ریڈنگ * نوشاد حکیم، پروفیسر سید ایوب شاہ
- * رومبہ اشاعت * جنوری ۲۰۰۳ء
- * پریس انصاری پرنٹنگ پریس محلہ جنگی پینبور
- * کتابت ارشاد خانہ "پنبتو اکہریہی پینبور
- * قیمت ۱۰۰ روپیہ (۱۰۰)

انتساب

دخيل عظيم پلار پروفيسر انعام الله جا قيس
او دخيلي درفي مور په نومونو چي
ساه ساه ئي راته د جنتونو نكهتونه
راسپري . او نظر نظر ئي راته په لارو
كښي د رفعتو او اسمانونه او د اسمانونو
رفعتونه غوروي

اظهار الله اظهار

دَهاڻيکو

هيٽي رنگونه، موضوعات او پڻتڻه هاڻيکو

لاڙه هاڻيکو خپلو پڻاڻسته خويونو او سپڻڻلو
 روڻو پڻتڻه کړه. دې زړه راڻيکوڻکي ادبي صنف دومره
 لږ وخت کښي د پڻتون قام د اجتماعي لاشعوري مرکز
 ته ځان ور اورسولو چې د شعري اصنافو د ارتقاء
 په تاريخ کښي ځي خيال کول هم يو خوب او خيال کښي
 کښي. د کومو صفتونو په بنياد چې يوه معاشره د
 خپل وجود جواز راپيدا کوي. هغه او من کم او زيات
 د پڻتڻي هاڻيکو په خټه کښي اغيزه شوي ښکاري. دغه
 وجه ده. چې هاڻيکو په يوه مرحله کښي هم د پڻتون
 قام نه ځان په فاصله نه دے ساتي. ښه په نره
 د دوي په غم ښادي او مري ژوندي کښي شريکه شوي
 ده. او د پڻتون د ژوند ژواک نه ځي نه يواځي ځان ځين
 ساتي دے. بلکه قدم په قدم ځي د پڻتڻي سڼي د ژوندي
 روايتونو د رڼو قدرونو، سماجي غوښتنو، تهذيبي
 روڼو، اولسي ژوند او ثقافتي هلوځلو نه د خپل زړه

درزا کافي جو پري کري دي . او اوسن د هائيگو پيه ساه
 ساه کيني د پينتي خاوري وري نغمه نغمه را پورته
 کيني او پيه پيه خوريني .

لنډه داچي پينتي معاشره کيني د زينون نه را
 واخلاه تر دي ساعته پوري قومره بدلون راغله دے
 هائيگو تري پيه مکين مکين خيله غبنه او پيه هنر هنر
 خيالي مرمريني لپي را چاپيره کري دي . او پيه خيله
 زورينه لوپته ئي ورله شمله هڪه ساتي ده . حڪه
 خودختو بناغليو له ارج نه د پينتي هائيگو غندنه
 بچي داسي بنکاري لکه سرے جي خيلو پيو له تير را
 اوبغوي .

د هائيگو پيه موضوعاتي ارتقاء د خبرو کولو نه
 وړاندي دا لازمي ضرورت محسوسيني چي د هائيگو پيه
 هيتي بدلون او پرمختگ دي هم رڻا او غورخوله شي .
 هائيگو چي د جاپان د اوږد نظم " هائيکائي " نه هان
 را بيل کړو نو گڼو شکونو کيني ئي هان څرگند کړو . او
 پيه خارجي سطحے ئي خپل گڼ شمېره تجرباتي تصويرونه
 را بيل کړي . ولي د خينو تصويرونو تجربتي او د خينو تجربو
 تصويرونه پکيني لکه دکافي د بت پيه هائے ولاړ پاتي
 شو . او د ارتقاء هېڅ تحرک او تموج پکيني را پيدا نه
 شو . چي حيثي ئي اوسن د تاريخي حوالو نه سلوا هېڅ

ہم نہ دے پاتی شوے . ولیٰ حنیٰ اہخونہ ئیٰ نہ
 فقط ارتقاء سرہ مخ شو بلکہ دخیل پر مخنگ سفر د
 دنیا گت گت تہ ور اور سول . خو چونکہ دغہ صورتونہ
 ہم د دنیا نورو رتبو او ادبیاتو سل پہ سلہ خیل نہ
 کرل او دخیل مزاج او استعداد تر مخہ ئیٰ پکینی ضروری
 بدلون او خیل خان سرہ مناسب سمون راوستلو حکہ
 نو پہ ہیٹی سطحی ئیٰ نور ہم کن اشکال او تماثل مخی
 تہ راورل چی د وخت بدلدونکیو ساعتونو کینی
 حینو خیل خانونہ ژوندی اوساتل او حینو لکہ د
 سمندر د موجونو د سفر پہ لارہ کینی خیل وجود
 او بایلولو .

دہائیکو دہیٹی تاریخ احاطہ کول یقیناً یو دہر
 وخت غوشتونکے عمل دے . حکہ نو دتہ د عالی
 ادبیاتونہ او خاصکر د مشرقی ادب نہ دہائیکو یو شو
 نمائندہ ہیٹی نمونی ورا ندی کولے شی .
 دہائیکو د دری مصرعہ ایز تعین نہ ورا ندی پہ
 عالی ادب کینی د یو مصرعی ہائیکو کافی ، دغہ رنگ د
 دوو مصرعو ہائیکوکانو ہم سرونہ راپور تہ کرل . او
 تردی ساعتہ پکینی طبع آزمایی کینی . خو داسی صورتو
 دہائیکو بنیادی ہیولے سرہ زیات سمون نہ خوری .
 لہذا د بقاء پہ حقلہ ئیٰ خہ وائیل ہم دہرہ گرانہ دہ .

البتاه دَ نِسُونِي پِه ڊول تَرِي نَه مثالونَه وِرا ندي ڪِنِي.

” دَ يَوِي مِصرِي هائِيڪو ڪافي “

ترجمه ۱: يو لولڪي ده ڇي پِه پار ڪنگ راکوز ٻي گوره

(ايڪيسز روٽيله)

ترجمه ۲: باران پِه هره ڪڙڪي

(ڪورڊن ڊين سوويل)

۳: دَ ڪڙه مار دَ سراسمان دَ ڏي

(محمد اياز غزل)

۴: دَ تعبير ونو لار ڪنِي ورڪي شمه زه

(شڪيل احمد ناياب)

۵: خو پلوشو زما دَ سترگو نظر هم يورلو

(اظهار الله اظهار)

پِه ڊي ٿولو مثالونو ڪنِي دَ هائِيڪو داخلي مزاج

پتہ پتہ ٻي ڪوي. تصوير ونه پڪنِي جو ٻي ٻي - دَ

فطرت حادثي او دَ تڻيل رنگونَه پڪنِي ترغاره اوڻي.

وڻي دَ شعور پِه سمندر ڪنِي لھڻي غور ڇنگ نه راوڻي.

دغه سبب دَ ڇي دلته تصوير ونه يو اوڻي تصوير ونه

او عڪسونَه ڊي. حرڪت هم پڪنِي محسوس ٻي. خود

فکر وِرا ندي منزل او دَ نتيجي ڪو ٿي مرحلي ته ذهن

ڇو پِه گرانه ور رسوي. او پِه خپله داسي وائي ڇي

زمونن دَ فني تڪميل زاويي پِه نامعلومه لاره ڪنِي

ورکي شوي دي. مونن نيمگري نيمه خوا يو.

”دوه مصرعه ايزي هائيگوکافي“

ترجمه: د جنوري ورځې تاريخ دے
د ډي گوټي لا تراوسه ځي دينه

(باب بولدمين)

”ع۱: ستا لومپه که ځي رانه وره
زه به خپل خان په اباسين لاهوکومه

(اظهار الله اظهار)

”ع۲: ما باندې ستا سترگي پلا گداني دي!
گني نو اور به په ټول کلي پوري کړوما

(اظهار الله اظهار)

کېدے شي دلته ځني اعتراض کونکي دا هم اووايي
چې ورځيني دوه هائيگوکافي خود ”يا قربان“ د التزام
نه يو خواته بښي د پښتو ټپي دي. او که چرته هائيگو
داسي وي نو بيا ټپه څه بلا ده خو ولي هائيگو په خپل
خان کښي د پښتو د ټپي خواته هم لري. ځکه نو د
ابلاغ د اسانتيا په خاطر او د تفهيم او وضاحت
دپاره د ”باب بولدمين“ دوه مصرعه ايزه هائيگو د
ټپي په هيت کښي ترجمه کړے شوه. دوهم مثال د
ورځيني په تتبع او مرسته کښي راوړلے شو البته

درېمه حواله د هائيگو او د پېي د صنفې تفريق په
خيال راوړل شوه. چې گڼې چرتو د دواړو صنفونو
هيتي امتياز يو بل کښې کېږ وډ او ورک نشي. او دا
هم چې حې نادان معترضين په مثال د اصل گمان
کښې بيا چرتو د خپل سر وېسته را اونه شو کوي.
او نوي ماتونه راجور نه کړي.

بهر کيف دوه مصرعه ايزه هائيگو د يوې
مصرعه ايزه هائيگو په مقابله کښې زيات فعاليت
په دې لري چې تصوير د تصور په لاره روانه وي
ولې پښتو ادب سره سره په عالي ادب کښې د درې
مصرعه ايزه هائيگو د تخليق رجحان منگولې کلکوي
لگيادې حکه نو ورو ورو دوه مصرعه ايزو هائيگو
هم خپل نقشو نه پيکه او ت کړي دي. او د سفر نه
ي د ستومانې گردونه راتا شوي دي.

درې مصرعه ايزې هائيگو کافي د هيتي تنوع او
ساختياتي اختلاف باوجود خپل حقيقي روح ته زياتي
ورنډې دي. حکه يې خو د تجرباتي پېښو باوجود ښکاره
مقبوليت هم موندلې دے. هائيگو چې د هيت او ساخت
کوم پېژندلي شکلونه ځان سره را وړلي دي. دلته
ترې نه يو خو د مثال په طور وړاندې کولې شي. د
درې مصرعه ايزې هائيگو يو قدم جاپاني شکل

اوولس سېلابيز شکل دے . په دې کښې اوولس چپې
د ۵ - ۷ - ۵ په ترتيب سره راځي او خپله تخليقي او
هنري اکاڼي جوړه وي .

په اردو ژبه کښې د ضروري ذخافاتو نه يو
طرف ته د اهاښکو د "بحر متدارک" دې ارکانو
سره سمه راځي .

فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فع

ياد موسيقي د دې ارکانو په مرسته سرته رسي .

سارے گاما پا

سارے گاما پا دراني

سارے گاما پا

مثالونه ۱-۲

خوب مي ليدو شه

نه راته يادېږي اوس

شوه ي تعبير ته

(قاسم محمود)

بس شو زما وار

۱۲۷

مينه ويني وينې شوه

ورکه مي کره لار

(فادم خټک)

ع ۱۳

په ټال ټپي ځانگي

ځني زره سترې بېغلي

اور ته وردانگي

(اظهار الله اظهار)

ع ۱۴

يو خوب او خيال دے

کارغه زده کړے کله

د زړي حال دے

(اظهار الله اظهار)

دا انداز د پښتو ژبې بنيادي آهنگونو او صوتياتي نظام سره سمون نه خوري. لهذا په پښتو ژبه کې يې لا تر اوسه د تخليق يا وجود هېڅ مقام نه دے تر لاسه کړے. بله دا چې په درېو مصرعو کې ارو مرو او ولس چې ځايول يا اولس چې په درېو لنډو او بدو ټاکل شوو مصرعو کې بنديواني کول يو طرفته يقيناً يوه ضروري ده ولي هم دغه هنر د تخليق په فطرت ناروا اثر هم غورځوي. او يو ميکانیکي او مصنوعي فضا را جوړه وي. کم از کم د پښتو ژبې تر حده خو درې صورت تصنع کې هېڅ شک نشته اوس که څوک په دې ترتيب کې د تخليق صحت په ځان ساتلې شي. نو بيا خو پکې هېڅ عيب نشته خوداسې ښکاري چې دا درې به سرې نه شي.

دلته د درې مصرعه ایزه هايگوانو يوڅو نور
شکلونه هم اوويني .

ع ۱ اوځانده

که خوښه دي وي (۳-۵-۳)

اوژارپه

(شکيل احمد ناياب)

ع ۲- او مننه

زما خبره (۳-۵-۳)

دوبابه شه

(محمد اياز غزل)

ع ۳ ستانه به زار شمه خو

که دغه حال وي کله (۴-۴-۴)

ستانه به زار نه شمه

(محمد اياز غزل)

ع ۴ زما دکور بنديان خودومره هم خاموشانه وو

اوس خوزما هاغه معصوم بچي هم حال دادے چي

زه ئي په زوره تخنوممه خونخندا نه وړي

(اقبال حيدر) (۱۶-۱۶-۱۶)

ع ۵ ستوري رانگارم پلوشو کبي د ژوند

ستا بناسته نوم د رنگينو لولکوپه وزرونو ليکم

چي د وړمنو قلم راواخليمه زه

(اقبال حيدر) (۱۱-۱۹-۱۱)

۱۲۱ دا د سحر خاموشی
 خود بناخونو منج کنبی شور کوی نن
 یوه یواځی پاپنه (۷-۱۲-۷)
 (جے. جی. ویلیو پیکت)

۱۲۲ سینی د پغلو د لاسونو سره هم پورته شوی
 داسی بیکار پی کنبی (۱۶-۷-۱۶)
 یوه پرده باندي گلونه راتوکنبی رږی
 (روډ ویلموټ)

۱۲۳ د لولکونو به دولی جوړه کوم
 زه به رنگونه د سپرلو ټول په جرکه درولم
 تابه بوخم لپونی (۱۱-۱۶-۷)
 (اظهار الله اظهار)

۱۲۴ مخ رانه مه اړوه
 لکه د سپینکي شان د اورنه الوتلی مه
 تاله راغلی مه (۷-۱۶-۷)
 (اظهار الله اظهار)

۱۲۵ اوگوره
 زه د خپلو سپورو په اوږو باندي سورلی کوم
 تاسره سیالی کوم (۳-۱۶-۷)
 (محمد ایاز غزل)

ع ۱ : د پوډريانو د ژوندون قصه بيه تاته كوم

زما جانانه (۱۶ - ۵ - ۲)

کينه

(شکيل احمد ناياب)

دغه رنگ د موضوعاتو يا عنواناتو د لاندې ليکله
 شوې هايکو کافي او د مسلسل هايکوگانو مثالونه هم
 له نظره راتېرېږي چې د تجسس فقدان پکښې
 محسوسېږي. داسې هايکو کافي قدم په قدم خپله
 موضوع وړاندې بولي او د گڼو تصويرونو رنگونه
 پکښې د يو مرکزي تصوير حهره راښکاره کوي خو چونکه
 داسې هايکو کافي د هايکو جامعيت، اختصار او علامتي
 بېر ايي ته زيان ور رسوي. ځکه ترې عام طور سره
 تخليق کوونکي ډډه کوي. او يو بدعت يې گڼي.

دغه رنگ د نثري نظم په رنگ ځنې تخليق کونکيو
 نثري هايکو کافي هم ليکلي دي. چې په درېو کرښو کې
 خپله افسانه سرته رسوي ولي داسې هايکو کافي له
 آهنگ او عنايت نه معرې وي ځکه د پښتنو د ذوق تنده
 پرې نه ماتېږي داسې برېښي چې د نثري نظم په
 رنگ به پښتانه د نثري هايکو معاني صورت خپلولو ته
 تيار شي ولي د موضوع تر څه د نثري هايکوگانو
 يو شو عکسونه ځکه وړاندې کولې شي چې د هايکو

هيتي سفر اندازہ ترې هم اوشي. او د قاريڼي ريكارډ
سمون هم سم شي .

” مثالونه “

ع۱ زه د خپل کور په چت ملاست نيم
توره شپه ده د اسمان ستوري شمارم
خوداسې بنکاري چې ترې ستا غمونه وپرزيات دي
(شکيل احمد ناياب)

ع۲ دکړه مار د پاسه يوسف خان شوک دے
تانه پته ده چې لغه هم غزل دے
مينه د قالبونو پروا داره نه وي
(محمد اياز غزل)

ع۳ ستوري زما د خپو بناپونه دي
دا ټول به زه په يوه هنر را يوځاے کړم
اوستا د زني حال به ترې نه جوړ کړم
(اظهار الله اظهار)

په دې موقع دا صراحت هم ضروري کيږي چې
په عاليې ادب کې همدغه رنگ په مشرقي ژبو کې د
هايکو د مخلوط بحر و نو تخليق هم مخي ته راغلي دے
خو پکې د اهنکو نو سمون سم نه دے ځکه
يې يواځې په يادولو اکتفا کېږي. مثالونه يې نه شي
وراندې کولے.

دا د هائيكو د هيتي سفر يو شو پراوونه وو. خو
 خه ته چي پښتانه هائيكو وييلے كښي. هغه ددي ټولو
 هيتونو نه خاڼته بيل كړه وړه او خوند رنگ لري
 پښتانه هائيكو متوازي الاوزان هائيكو ده چي هره
 مصرعه ي بلي سره برابر او پيه ترنم او اهنگ كښي
 تر لے شوي وي. چونكه دي هائيكو كښي مصرعي لنډي
 تنگي يا اوږدښي لنډښي نه هكه ي د پښتنو منصفانه
 ذوق خوښوي. دا ساختياي سلسله د پښتنو د موسيقي
 سره هم سل پيه سمه ده. او حافظه ي هم پيه
 پوره تنزي قبولي. خو دلته دا وضاحت هم ضروري
 ده چي پښتانه هائيكو يواځي د دريو برابرو مصرعو
 تکرار هم نه ده. بلکه د يو خاص يو ولس سلابين
 بحر د التزام نامه ده. چي د رزميه بحر و نو دي
 ارکانو سره لږ ډېر مماثلت لري. ارکان دي.
 "فاعلاتن مفاعلتن فعلن"

پيه هيتي اعتبار پښتانه هائيكو د خاص يو ولس
 سلابين ردهم سره هكه او تر لې شوه. چي پري د
 پښتو هائيكو ليكونكيو خان خان ته اجتهاد او اجماع كړي
 ده. او پيه پښتو ژبه كښي چي تر دي ساعته خومره د
 هائيكو كانو مجموعي مخي ته راغلي دي غالبه او درنه
 برخه ي هم پيه دغه خاص اهنگو نو كښي وجود موند

دے۔ او بیا پرې د پښتنو اولسي زوق پوره پوره اعتماد
هم کړے دے۔

د پښتني هايکو په دغه خاص هيت کښې چې کوي
مجموعې مخې ته راغلي دي. پکښې د بناغلي (سما عيل گوهر
"سکا" د اظهار الله اظهار "راته غور و نو کښې ښکري
شرنگوي" "کالې د کل په لاس کښې خوند نه کوي"
اودا مجموعې "ستا د خوانتي تصوير په خوب اوده دے"
دغه رنگ د بناغلي څو اکټر ديدار يو سفزي "نسکوري لبي"
د پروفيسر نواز طائر "خو بونه خپل کلي کښې" د پښغلي
ناهيدي سکر "خپلو خو بونو له تعبير لټوم" داسې د
بناغلي محمد اياز غزل د هايکو مجموعې "د بناستونو
د صرا وريځي" او د شکیل احمد ناياب "پلوشې" هم
په گوته کړې شوي بحر کښې د تخليق د مرحلونه راتېرې
شوي دي۔

د هايکو په داسې هيت د پښتون قام درې طبقې
متفق دي چې پکښې مشران، خوانان او پښغلي شاملې
دي. ځکه دغې اتفاق له د اجتهاد او اجماع نامه ورکول
عین روا داري ده. او دغه خاص يوولس سيلابيزې
هايکو کافي پښتني هايکو کافي کنډل پښتني بي خاړه نه دي.
په دې خاص تناظر کښې دا يو څو هايکو کافي اولولي.

ع۱۱ زرہ می تنہا کی شی لوخہ اوکری
 پوہر چي اوٹکی توریالی د وطن
 د خور د سر لوپتہ ہم خرٹوی

(شکیل احمد نایاب)

ع۱۲ یوی گوجری تہ لھکولو ویل
 تا یہ یو ورٹی سندر لاهو کری
 مور دی یہ پیو کنی اوبہ گروی

(محمد ایاز غزل)

ع۱۳ د داسی خلقو پہ ولقہ کنی دے ژوند
 چي یہ نصیب یی د سپر لوزبکہ دہ
 خوبیا ہم یی یہ اسمان لاری توی

(ڈاکٹر دیدار یوسفزی)

ع۱۴ چا راتہ وے چي د سپر لی ورٹو کنی
 لھغہ تر لری گرتی ساکو پی
 حکہ پتہی کنی می شرسم اوکڑل

(اسماعیل گوھر)

ع۱۵ د لھسپتال لھغہ منجوسہ گری
 می نہ لھسبزی چي تا ماتہ اووی
 ”خپل خان می بایلو تہ می اوکتلی“

(پروفیسر محمد نواز طائر)

ع۶: دا خندا کانی ئی فریب وی لهی
 دَ وخت مچنه کینی دل کپنی مدام
 دَ ادم زویه ماته سپک مه کوره

(ناھید سحر)

ع۷: لوخی چی کچن کینی گنده پاتی شی
 راشی په ژبه ئی صفا ستره کپی
 زما دَ بِنی نه پشو پاکه ده

(ظفر خان ظفر)

ع۸: دَ محبت له عظمتونو نه زار
 چی دَ زامنو ئی ورونه جوړ شی
 میاندي په سین سر گدا کانی کوی

(اظهار الله اظهار)

ع۹: په شرق دی اولگی رسمونه دَ بنار
 چی دَ کمری کرکی می بېرته کوله
 ما دَ هوسی کت کینی ملو اولیده

(اظهار الله اظهار)

بهر حال دغه خاص هیت کینی دننه هم حتی
 تجربی په نظر راجی - پورتنی واره مثالونه دَ معری
 هایکوکانو په زمره کینی راجی - خو په دغه
 معلوم چوکات او هیت کینی متقی هایکوکانی هم لیکل
 شوی دی - چی په دری مصرعو کینی ئی ترتیب اوږی

را اوري يا وړاندي ورسټو کښي. د مثال په طور
 داسې يو ولس سېلابيزي مساوي الاوزان هايکوکافي
 شته چې وړمبني دوه مصرعې يې په قافيه کښي تړلې
 شوي دي. او اخري مصرعه ورسره په اهنک کښي
 برابره وي خو معرّي وي. دغه رنگ اولني او
 اخري مصرعه د قافيو په اهنکو نو کښي راټوله
 وي. ولي دويمه يا منځني مصرعه د قافيه نه
 ازاده وي يا اخري دوه مصرعې د قافيو په لړۍ کښي
 سللې شوې وي. او اولني ددغي قدغن نه خلاصه
 وي. داسې مثالونه هم شته چې درې واړه مصرعې
 پکښي هم قافيه او هم رديف وي. خو کومه يې ساختگي
 چې په معرّي شکل کښي موندل شي. عموماً ترې دا
 نور واړه صورتونه په خه نه خه حوالې سره
 عاري وي. بهر کيف دلته د وضاحتي ترتيب سره
 سې هايکوکافي را نقل کښي.

”مثالونه“

۱ ارمان په غښ کښي د ارمان ورک شولو

مانه د لاس کړښو کښي هان ورک شولو

د زړه درزاد پسي اوس لاړ چرته شم

(اظهار الله اظهار)

ع۲: ما پکڻي عڪس د لپونتوب اوليدو
 په سوچ کڻي درکه شوه د ژوند ائينه
 زه چي بيدار شومه، ما خوب اوليدو
 (اظهار الله اظهار)

ع۳: دسترگو تور دي د غزل مطمح کرم
 داسي راتول راتول تقسيم شومه زه
 لکه د کاني په مينج نيم شومه زه
 (")

ع۴: دوخت رفتار لا اودرولے شي شوک
 داسي په وړاندي زمانه لاره شي
 چي ائينه دانه وانه لاره شي
 (")

ع۵: زنجير موکے، موکي زنجير اوخوره
 تعبير مي خوب، خوب مي تعبير اوخوره
 نن دي وينورانده تصوير اوخوره
 (")

دا حقيقت دے چي ليک د تخليق په پيمانہ خپل
 اعتبار اونه بايلي نوبيا ي د هيتا د وجود او ثبوت
 د پاره د هيتي خارجي دليل جواز نه راميد کږي
 خو دکا هر پستو نظر لندرتنگ وي. او د هر خه
 د پاره يوه ټاکلي شوي پيمانہ او فرم غواړي. او په

دغه فریم کڻي ٿوند او فن دواڙه بند يونان ۾ ليدل
 غواڙي - دا خبره ڪه اوکڙي شوهه ۾ ڏي ڏي
 جامد ذهنون او رجعت خونون ڪو عنصر وڌا خيال
 دے ڪئي ۾ هي ڪو ڪه ڏ ۵ - ۷ - ۵ - ۵ ۵ ۵ اولس سلاڙين
 ترتيب اونھ ليکي شي - نو هغه به ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 وي . او حال دا دے ۾ داسي نارو او قدر غونہ جا پانين
 هم ڏ تخليق ڏ فطرت ۾ لاره ڪڻي خندا ڪڻي - نو بيا
 آخر ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 دغه ترتيب ڪڻي ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 يوه خبره وه خوداسي هم نه ڏي شوي - ددغي
 هيت خونون ڪي شاعري نه ڪوي بلڪه ناست وي خيلي
 گوڙي شمري او خان ته لنڙي او اوڙي مصرعي
 رايادوي او ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 خويون ڪي ڪبانو رانيو ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 وختونه ضائع ڪوي - ڪڻي ۾ ڏي ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 آورد ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ .

سوال دا رامدا ڪڻي ۾ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 لري او ڪه نه دا ٽول دغڙي ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵
 او رياضي ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ ۵ .

دا حقيقت دے ڪه جاپاني هائيڪو پڻتو ته راڻي نو
 ڊپنتو ڊود دستور ڊلاندي بهي هيٺ ، ساخت
 او معيارون او پيمانو ڪڻي لازمي بدلون راڻي . حڪم
 جي جاپاني ٿيه ڊخيل مجموعي مزاج او صوفي نحوي
 او صوتياتي جو پڻت پاه اعتبار هم ڊپنتو ٿي سره
 اڀيڪه نه لري او س ڪه پڻتانه هائيڪو تخليق ڪوي نو
 پاه هيٺ ڪڻي بهي ڊپنتو ٿي او ڊپنتون قام ڊ
 معروضي حالاتو پاه تناظر ڪڻي ڪي او زياته خامخا
 راوي . حڪم ڪه پاه اساليسو ڪڻي دغه بدلون رانثي
 نو بيا دا ٿوله سلسله هسي يوه لوبه ٿوقه شي حڪم
 نو داسي عناصر و له پڪار دي جي ڊ نور و ڊناپوهي ڊ
 فڪر نه زيات ڊخيل مرسپن او مرغين ذوق جاج
 و اخلي او ڊ پڻتي هائيڪو ڊ تحريڪ مخي له دي نه راڻي
 ڪڻي نو ڊ غور ڪونو پاه دي سمندر ڪڻي به لڪه
 ڊ گنگري لاهوشي .

ڪڻي ليڪونڪي جي پڪڻي بناغلي اسير منگل ، بناغلي
 اباسين يوسفزي ، بناغلي روبان يوسفزي ، بناغلي
 غازي سيال ، پروفيسر محمد نواز طائر او رحمت شاه
 سائل پاه اولني قطار ڪڻي پاه نظر راڻي . پاه دي بحث
 ڪڻي هم لوستونڪي تهر باسي ڪڻي جي هائيڪو ڊ جاپان
 نه نه ده راغلي بلڪه پاه پڻتو ڪڻي ڊ ڪاڪري غاري پاه

شکل کڻي وڙاندي نه موجوده وه. دا خبره غير
 تحقيقي، غير منطقي او غير اصولي ده. غير تحقيقي به
 دي ده جي مون سره ڏکاکري غاري ڏ ارتقاء لهن
 معلوم تاريخ نسته. فقط ڏيوڻو خورو ورو وراستو
 اوگرو ورو نمونو به لاس راتل ددي خبري دليل
 بنجي نهي ڪڍي. گني جي هائيگو به ڏکاکري غاري
 نه راز ٻڌي وي. داستايلي بناغلي خودومره پوري
 وائي جي ڏجاپان هائيگو هم ڏڀنتو ڏکاکري غاري نه
 راپدا شوي ده. ڪمال دے ڏهائيگو ڏ صنف يو معلوم
 تاريخ دي جي ٿولي دنيا ته بڪاره دے. او به پوره
 تواتر سره ڏ ابتداء نه راواخله تر دي دمه پوري
 رارسيدلے دے. او حال دا دے جي ڀنتو ادبيانو لا
 تر اوسه دا هم نه دي پيڙند لي جي ڏکاکري غاري ٿه
 ساخت، ٿه تاريخ او ٿه ٿه هيتونه دي. او ڏ
 کومو خاص موضوعاتو احاطه ڪوي يا به ڪلاسيڪي
 شاعرانو کڻي دا ڇا، ڇا تخليق ڪري ده. او دا هم جي
 ڪاکري غاره او هائيگو به هنري او هيتي حوالو ڏ
 يوبل نه به خودومره فاصله دي. ڪه چري دا دويي
 شي گني جي داد هائيگو اضافي ڪنٽريبيوشن دے. جي
 به ڀنتو کڻي ئي ”ڪاکري غاري“ را او وڀتلي نو بي
 ڇايه به نه وي. گني جي ڀنتي هائيگو ڀنتانه ڏ

خپل ماضي د ورکو نندارو تماشو ته راپارولې دي -
 (اوداهم د هاييکو کمال دے چي پښتانه ئي يو واري بيا
 په تپه مين کړل) -
 د "هاييکو" او "کاکري غاري" رايو خاڼه کولو
 دعوي غېر منطقي په دي حواله ده چي "کاکري غاري"
 خاڼه ادبي صنف نه دے - بلکه د اولسي لوبو پوقو
 دونهرو ، ارونو اود لفظي او ذهني کړتبونو حيثيت
 لري - بل ئي رواح دومره کم پاتي شوه دے چي اکثر
 پښتانه پرې په خپله هم د سره نه رسي - د سوچ
 مقام دے چي په کومو داوونو پيچونو کښي پښتانه
 په خپله تېرو ئي - نو جاپانيان به ترې نه اخر
 څنگه اثر واخلي او بيا به ورله لا د يو ادبي صنف
 مقام هم ورکوي - حقيقتا دا دے چي د جاپان اود
 پښتو ادبي تاريخ داسي لښځه ثبوت هم نه لري چي
 گڼي دغي مفروضي ته پرې تقويت ور اورسي - اوس
 که چرې جاپانيانو د پښتو ادب نه خه استفاده کول
 هم غوختل نو د پښتو ژبي نور معلوم صنفونه نه
 وو چي د کاکري غاري غوندي مجهول څيزونو پورې
 به اختل - دي لږ کښي د قلندر مومند صبا راي د
 چي پښتو ليکونکيو له نه دي پکار چي د هر راتلونکي ادبي
 صنف چرې دي په پښتون ثقافت کښي د کتلو ضد

اوکري - خاص کر چي لھنجي قرينه پرې هم شهادت نه کوي .

د "کاکري غاري" او "هايکو" د اتصال او يووالي دا دعوي اصولي پده دي ده چي د "کاکري غاري" او هايکو تر منځه دومره ظاهري ، باطني ، لفظي ، معنوي ، منطقي هيټي ، شعري ، خارجي او داخلي لري والے پروت دے . چي د دواړو رايو ځان کولو عمل د جهل مرکب په دريږه کني راجي اوس که د ذوق خاوندان د هايکو هيټي ادلون بدلون ته يو نظر هم وراوگرځوي نو ددغو ياد بناغليو د راجورې کري شوي ډراچي ډراپ سين به په خپلو سترگو اوويښي .

اوبيا په تيره تيره بناغلي رحمت شاه سائل په دي حواله دومره خطرناک حد ته رسېدله دے چي د سياق اوسباق نه يو خوا ته د پښتو د ميسري شاعري د خزانې نه د درېو درېو مصرعو خود ساخته اکايي جوړوي . او د هايکو عنوان ورله ورکوي که د بناغلي وس اورسېده نو د پښتو د کلهي شاعري نه به د څه وړاندي ورستو د مصرعو په خارجولو او په څه ضروري تحريفونو او اصنافو هايکو کافي راجورې کري . دا رښتيا دي چي چرته هم د علي او ادبي تحقيقي لاري بندي وي . نو بيا هم داسي ناروا او ناشوني کيږي

خو شڪر وِستل پڪار دي. چي پڻتانه اوس په ڇا هم
 په پتو سترگو باور نه کوي. ساڻل صاحب ته دي
 معلومه وي چي هائيگوڻه د گنجي لپوني مينه هم
 نه ده چي هر کس او ناکس به پکڻي د خپلي برخي
 تر لاسه کولو خوبونه ويني.

بهر کيف د ظاهري هيت نه يو خوا ته هائيگو
 يو داخلي صنف هم دے چي د لسو ژوند او د ژوند
 لسبي د جمال د احساس د لاندي په ژورو تخليقي تجربو
 کڻي رانگارِي. دا صنف د بڻکاره وضاحتونو نه ځانته
 يو بيله د رازونو لار را اوباسي. لکه د غزل د صنف
 هائيگو هم د رمزيټ، اخفاء، اشارو، کنايو او استعارو
 په ژبه خپل پيغام بل ته ورسوي. دا صنف د خپل
 ورک داخل نه د انکشاف ساعتونه رازين وي. او د
 موجود نه زيات محسوس ته پام ورگرځوي. دا
 رښتيا دي چي هائيگو يو ادبي صنف دے خو هائيگو د
 يو سپڅلي تهذيب او کوټلي تمدن نامه هم ده.
 هائيگو د رنگونو او تصويرونو هنر دے. خو د
 ژوندي تصويرونو هنر چي ځانته د جهان خواره
 عکسونه راستنوي گني چي هائيگو د متحرکو تصويرونو
 خاموشه ژبه ده او د ژبي د خاموشيو گويان انځور دے.
 د هائيگوگانو رانه تصويرونه که مونږ له څه

جوابونه را کوي اوڅه رازونه راته وايي نود
 شونډو په سر راته څه سوالونه او ټپوسونه
 هم کوي. هائيکو د تاش يو غورځنگ هم نه دے بلکه
 د يوې زورورې تخليقي لمسي او باطني تجربي يوبتاسه
 او هنري اظهار دے. دلته لمسي تصويرونه کېږي او
 بيا دغه تصويرونه د نسلونو په تاريخ د انسان
 په نفياتي او د موسمو تو په بدلون رابدلون او
 د تهذيبونو د زمانو په ټيټ او لهک کېږي ورکېږي
 او ښکاره کېږي، ډوبېږي او رابرخپره کېږي او
 د انسان ذات او کاستات ترمنځه فاصلي په مينه
 مينه او باسي. معاشره په خپلو کړو وړو او خدوخال
 کېږي په هنر هنر راښکاره کوي.

ددې نه اگاهو چې د هائيکو په موضوعا سرسري
 خبرې او کړې شي لوستونکو ته د مغربي او مشرقي
 ژبو د ځينو هائيکوگانو ترجمې په دې غرض ور
 وړاندې کېږي چې يو خو ورته د هائيکو د افاتي
 تخليقي اندازه اولگي او بل په دې وسيله د مختلف قامونو
 د سوچ د انداز نه هم خبر شي. دغه رنگ د هائيکو
 په مختلفو ژبو اثر او د مختلفو ژبو د هائيکو په ساخت
 او موضوع د غور زېږدي اشاراتو لپره ډېره اندازه ورته
 هم اوشي او بيا د پښتو ژبې د فراختيا، مېلمستيا، اظهاري

قوت او جوهر پسته ورته هم اولکي اودغه رنگ په
 دي بهانه د دنيا د نورو ژبو او پښتو ژبي د هايکوکا
 نه تقابلي عکسونه هم دوي ته را وړاندې شي او
 دا شعور ورته حاصل شي چي د پښتو هايکو ساخت او
 هيت ولي د دنيا د نورو ژبو نه خائنه او بدل دے
 يا دغه رنگ پکار دي .

د انگرېزي هايکوکانو د پښتو ترجمې

۱

The baby ته دې ماشوم چي ته نه گوري چي
 sucking his Thumb خومره په مينه کله کوتاه روي
 Moon gazes سپينه سپوږمي ئي ديد نو نه کوي
 (Tom clausen)

۲

First snow د موسم واوره ورېدل شروع شو
 gathers د انغري نه گير چايسه گوره
 all in نن د يارانو محفل بنه گرم دے
 (Barbara Ressler)

۳۰

۳۱

In a swing اچي په تال باندي جوته او خوري او
 The widening eye بياراته او خاندي د شونډو په سر
 of the smile ډک د موجونو سمندر شمه زه
 (John Thompson)

د فرانسيسي د يوې هايکو ترجمه

۳۲

vent dérangé, هواته او کوره پاکله شوله
 on dance at 'orage د طوفانونو په اوږو الوخي
 e' est nuageet dobatā ستا لويته او د اسمان وړخي

د عربي ژبې هايکو کافي او ترجمې

۳۳

د روغ دي ټولي د دنيا دا ويري
 که ډي رښتيا د کائنات اوليدل
 دلته لويي ټوله الله لره ده
 کذب کل الخوف کذب
 الحق الحق في العالم
 الله اکبر الله اکبر

(مترجم پروفيسر عطيه جليل عرب)

ع۶

چرتاه چي حُماه راتاه وړاندي ته ئي
 په بهره لاره هر کو ټپير قسم دے
 د الله هو يو هنکامه جوړه ده
 في كل مكان انت يا رب
 اي زمان اي مكان
 يزوي الصوت الله هو

(مترجم پروفيسر عطيه خليل عرب)

د فارسي ژبې هايکوگانې او ترجبې

ع۷

اوښکې مې کې کې او س توښېږي	گره کم کم است
بلا موده او شوه زما دننه	از زمانه يا در دل
د يو موسم حکمراني جوړه ده	یک رنگ موسم است

ع۸

داني باران د پشکال داسې وو	باران امسال
د اونو پاڼې زعفراني شوي ټولې	زرد پریده برگ دل
او ديوالونه مې دکور راشنه شو	سبز شد دیوار

دسندهی های کوفی او ترجمی

۹

غرونو ته او کوره لشی غبنه کوی
خوچی ازار ورپی شوکے نو
اوس دپیرو عذاب انسان دل کوی
گم صم تیا کُصار
ما کُن کی پیتر صین پیا
صد بن جا ازار
(اقبال حیدر)

۱۰

لھی نه خان له تندی اوژنی ته
ورپی لبغوندی لپون خو اوکړه
نود او بوچینه هم دله کبی ده
یاتی جا جهرتا
گولٹ سان ملی ویندا
منان مرو پیا سا
(اقبال حیدر)

د بلوچی های کوفی او ترجمی

۱۱

دا زپه می لھی بی قرار دے کبی
دهر موسم په ژبه دا نغمه ده
دمتزلونو سپوری لری نه دی
بے قرار انت دل
موسم انت و دارانی
دورنه لت منزل
(پروفیسر غنی پرواز)

۳۳

۱۲

زہُ ہم دَمینی دَ احساسِ قیدیِ ہم ہرے ہنریک آن
رالہ کہ غم کہ خوشحالی را کوی دردِ بخشیت کہ دشی
ہرچہ چی غواری دَ جانانِ خوبندہ یاریہ کو لیگ انت
(ڈاکٹر علی دوست بلوچ)

دَ پنجابی ہائیکو کافی او ترجمہ

۱۳

پر پردہ دَ سپور و تماشہ نہ کوم
زہُ دَ ختلی نمر رنہ تہ و لی
دومرہ دَ لاندی نہ نظر او کومہ
ڈھلے سائے دے دل میں کیوں تکی
میں بلندی ساں اینواں کیہہ وہندی
میں تے یا نن ساں چڑھے سورج دی

۱۴

خلقوتہ تکی دَ وفا زوتوم
اوس کہ زما نہ ہم جفا او شولہ
خُان لہ بہ یو چہ دودہ سزا و رکوم
میں سبق دینی آن وفا واں را
میتھوں ہے بے وفا فی ہو جاوے
دونی ملنی این فرسزا مینوں

ددي مثالونو په رڼا کېنې يقيناً چې د ژبو د تهذيب
 فرق به په لوستونکيو منکشف شوه وي. او دا
 اندازه به ورته هم لگېدلې وي چې د دنيا ثقافتونه
 په کوم نقطه رايو هائے کېږي او په کوم پړاو
 بيلېږي.

بي حايه به نه وي که د جاپان د ځينو نمانده
 هايکو نگارانو د يو څو هايکو کاتو ترجمې هم په دې
 مرحله رانقل کړې شي چې لوستونکيو ته دا شعور هم
 حاصل شي چې د جاپان زمکه او پښتنه خاوره خپلو
 کېنې څومره ثقافتي فاصلي او جذباتي اړيکي لري.

ع ۱۵: اوبه په غځه رابېداري شولي

نن چې ناسايه يو اوده تلو ته

يو د چيندخي جي ټوپا او هه

(باشو)

ع ۱۶: څومره بي کچه زړه راښکون دېکېنې

دا د دوو غرونو منځ کېنې لاره چې ده

د بنفشې گلونه خاندې پکېنې

(باشو)

ع ۱۷: بڼي ورک ورک وومه يواځې وومه

چې مې يو اوجه ښانکه ماته کړله

د زړه د خلاصه مې ژرېلې دي نن

(شکي)

۱۸ع دَ خاموشی را خور جاو دَ پکڻي
دَ چيند خانو اوازونه واوره
يو الله هو او الله هو دَ پکڻي
(بوسون)

۱۹ع که دَ ما بنام تياره خوره شي نوخه
ا نرگسي سترگي جي اورا ونيسي
دَ زرهه په لار کڻي جي ديوي بلي شي
(بوسون)

۲۰ع ته دَ مارغانو وپنا واوره کنه
واڻي جهاز هو اکڻي پورته شي او
خيلو وزروله رپا نه ورکوي
(يا ماگو جي)

۲۱ع ورخه زمونڙه په سراور وروي
دَ شي مو وڙني حارثي دَ فراق
په کومه لاره باندي تگ اوکري ٿوڪ
(سانتوڪا)

۲۲ع ماسره مل زما خوبونو کڻي ده
سترگي جي پتي کيم ٻسڪاره ئي وينم
هغه زما نه جدا شوي نه ده
(سانتوڪا)

۱۲۳ع واوره 'هوا او د باران شرقا وے

د جدایی یہ دی موسم کبھی راشہ

چی قافلہ سره ملگری شو مونز

(اِسّا)

۱۲۴ع اُف دا سین بزرے بودا اووینہ لب

چی سرو وھلے بر وھلے کگری

یہ ادیرہ کبھی تری نہ لار ورکہ دہ

(اِسّا)

کدے شی چی ختی د وھم رنخوران دا ھم وائی چی
 دانمونی ھسی بی خایہ راورے شوی دی . خوربتیا
 خبره داده چی یہ دی حوالہ پنتا نہ لوستونکی یہ
 ورمبھی خُل د ھایکو عالی تھذیب سره پیرنندگلو
 تر لاسه کوی . او بیایہ دی پیر ایی کبھی لوستونکو
 تہ دا ھم خودے شوی دی چی ھایکو خومره سنجیده
 تخلیق دے او د خومره تخلیقی زارہ چاودون غوبتونکے
 دے .

پاتی شوه دا خبره چی ھایکو د کومو موضوعا تو
 احاطه کوی . نو ددی خبری بیکاره جواب خودا دے
 چی دایو ادبی صنف دے او د ادب موضوع ژوند
 سره تری وارہ موضوعات وی . خکھ نو یہ ھایکو د
 موضوعاتو قدغن نکول بخی ناروا کار دے خو چونکہ

هایکو د هیتی ارتقاء سره سره د موضوعاتی ارتقاء نه هم را تیره شوی ده نو باید چې سرسری ذکر ئی اوشی. د هایکو د هیتی تبدیلیو په شان د هایکو د موضوعاتی تنوعاتو اصل مرکز هم جاپان د حکه نو دغه وخت دپاره سپوری خپل اصل ته ورگرځولی کېږي -

د هایکو د موجد او بانی "باشو" رای ده
 "د هایکو تخلیق کېږي د ماشومانو قطري
 روح ته نظر ورستونول پکار دي"

باشو د فطرت او د انسان ترمنځه رابطه د هایکو موضوع جوړه کړه او بیا ئی په یوه ننداره کېږي د گڼو نندارو او تماشو سپوری هم په گډا کړل. لنډه دا چې باشو هایکو د فطرت رازداره او گرځوله -

"مسا او کاشیکي" چې د باشو معاصر وو د خپلو لسو فلسفیانو شاگردانو په مرسته د هایکو موضوع ذاتی و صائفو او شخصی انفرادیت سره او تپله او د هایکو د تخلیق سترگې ئی د انسان د داخل پټ پټو زو ته ور ستې کړې خو دا سلسله ورستو د لفظونو یو ځنګل کېږي بدله شوه چې معنی به پکښې ور کېدې. حکه خو "بسو" د دې رجحان غندنه او کړه. او باشو ته ئی د ورستېدلو بکاره اعلان او کړو -

"بایاشی ایسا" دهایکو تخلیق د زبخیلی طبقی
 اود ورو ورو وچ و سو مارغانو حنا ورو د دردی پدی
 اورنجدلی ژوند د اظهار سره اوترو لو -
 اوبیا د جاپان د جدید هایکو لیکونکیو سرخپل
 "سی، شی، ماما گوجی" دهایکو د تخلیق خوره جولی
 کبې د فطرت د تماشو سره سره د کائنات د تکوینی
 نظام رازونه او سماجی پېښو اسباب هم را ونغښتل -
 بهر کبف د موضوعاتو د تنوع باوجود دی ټولو
 هایکو لیکونکو کبې فطرت او د فطرت متعلقات شریک
 قدر او موضوع وه - خو په جاپان کبې د هایکو
 لیکونکیو یو داسې ډله هم پیدا شوه چې د فطرت او
 د فطرت سره تړلي عناصر او عوامل یې رد کول شروع
 کړل او دهایکو په تخلیق کبې یې ددغې څیزونو نفی
 او کړه - د دوی په خیال تېرې لاسې او د فطرت د
 موسمونو بدلېدل باید بدل په ذهن کبې د ماضي
 د جاگیر دارانه سوچ عکسونه ورننه باسي ولې بیا هم
 د جاپان زیات تره هایکو نگارانو د فطرت غښته
 کبې د خوب لیدلو عادت پرې نخودلو -

درې اختلاف په شا د تخلیق د آزاد عمل (Free
 imaginative creativity) او د تخلیقي انضباط
 (serious artistic discipline) د متقابلو

عملونو انگاري صفا اور بدلے شي .

ترخو جي دڙينتي هائيڪو د موضوعاتو تعلق د
 نو ڀيننه هائيڪو په دي لڙ کني په خان لهڻي قدغن
 نه ڀري . هاغه ٻولي هلي خلي جي دڙينتي د ژوند
 تصوير ترينه سازين . دا ئي په خان کني خايوي .
 البته اخلاقي قدروت دڙينو د لاندي نه راوي
 دڙينتي هائيڪو پير ايه چاله هم دا بلنه نه ورکوي
 جي راشه په ما کني د خيلو سفلي او حيواني خواهشا تو
 لهوني اوکړه . يا په ما کني د خيل جنس زده ژوند
 او خٽکلي مزاج ننداري اوگوره اوس که شوک داسي
 کوي نو هغه پوهي شه او دهغه خدائے .

زه دلته يو واري بيا دي خيال اعاده کوم جي
 ڀيننه هائيڪو کوم اجتماعي عمل او اجتهادي بصيرت
 رازين ولي ده بايد جي رعايت او لحاظ ئي اوساتلے شي .
 مطلب دا هم نه دے جي د تجربيو سفر دي په خائے
 اودرڀي . ولي ترخو جي په هائيڪو کني نوي کاميابه
 او معقول هيٽي تجريه نه وي شوي . نو د بي
 خايه اختلاف سنگر پر خودل عين روا داري ده . او
 بيا هسي هم ديوي کاميابي تجربي بي خانه غندنه
 رڻي ته نقصان ورسوي .

د موجوده ڀينتي هائيڪو کټه دا هم ده جي خيل

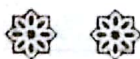
خان او خوله جامه ئي د پښتنو د ثقافت په رنگونو
 پياوړه کړې ده. د داسې هايکو راڼگ د پښتو ژبې د
 اوازونو، سېلابونو او انگازو کتوري لحنې دي. پښتانه
 هايکو نه يواځې د فطرت هنداره ده بلکه د فطرت
 او روايت د اختلاط نه د رازېږېدو نکو مظاهرو په
 ملا سورلي هم خوري لگيا ده. پښتانه هايکو د فطرت
 او روايت په گڼپېرونو پښه نيو له د ژوند تر نښې
 لحنې رانيسي او نوي تنظيمي او هنري ماه پکښې
 ورپو کي. دغه رنگ خان له د مخ سره راټولوي.
 بايد چې پښتانه هايکو ليکونکي د چاپېره ماحول
 سره سره خپلې تخليقي چيني او د خان دنده رښتيا
 په پوره هنري پوستوالي او رواني سره رايوځانې
 کړي او د عظمت او رفعت نه هېرېدونکي تراني او
 سندري تري نه را اوزېږوي. يقيناً چې هم داسې به
 کېږي.

په ډېر درناوي
 اظهار الله اظهار
 لکچر اردو شانگه اسلاميه کالج
 پېښور يونيورسټي
 نېټه: ۰۱/۲۱/۶/۲۰۲۰

حوالے

- ۱- اظہار اللہ اظہار راتہ غور و نوکنی بنگری شرنکوی
- ۲- اظہار اللہ اظہار کانی دکھل پانہ لاس کینی خونندہ کوی
- ۳- اسمعیل گوهر مسکا
- ۴- دیدار یوسفز، جاکٹر نسکوری لپی
- ۵- سہیل احمد "مدیر" ہائیکوانترنیشنل (اقبال حیدر نمبر)
- ۶- شکیل احمد تآباب "پلوٹی" غیر مطبوعہ
- ۷- ناہید سحر خیلو خوبونولہ تعبیر لپوم
- ۸- نواز طائر، پروقیس خوبونہ خیل کلی کینی
- ۹- محمد ایاز غزل دیناستونود صحر اور لپی (غیر مطبوعہ)

لوي مي داده چي بنده يمه ستا
بريت اخر اووايه په خه تا و كومه
چي يوه ساه مي هم اختيار كني نه ده

د اخري رسول امت كني يمه
اوس خوزما او د جنت تر مېنځه
بېني قسم دے فاصلي نشته دے

خوک په زما له حاله څه شي خبر
يونو ډاغ ې په لمن پر پوته
چې دکلاب څانگه کښې گل ښکاره شو

زه د چا ملاسته غوا هم نه پاسوم
شپږ ښې ځکه ستا د چم لېوني
ما په ازغو پاندي راکاږي مدام

مخې دې د وړانې اښې غوندي دے
ښه به وي دا چې درته گورمه نه
څو به دځان سره په جنگ اخته یم

د زلفو سپورو ته ې خوب کولو
چې د ښې ژړا راياده شوله
په سره غرمه ترينه راپاسېدمه

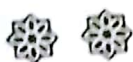

د اسمانونو ورته سرخکته وي
کله به کرم د صحبت، چرته چې
د رېدل پاتېلی د غر سينه پرېکوي

خومره شرمېښي د ښانست مېرمنه
ورته چې کورم په نظر د ميني
راند د خور او بوکني خان غوپه کړي

بِي روزگاري سِي مِي چِي اوليدي
وييل مِي گرانه بابا غم مه کوه
بيا به تافيانو پسي نه راره

شيريني روند د شوکيد و نامه ده
خيله خواني دي چرته خاوري نه کړي
د زور ديوال سپوري ته خوب مه کوه

رب دي اباد کړي خپل کورونه په دوي
خويو ژور سوچ کښي راگښته زه
بغلي سِي مانده اتوگراف اخلي

ا لپونى سره به اوس خه كوم
وايى كه شل ودونه هم اوکړي ته
نوزه به يم ستايو و شمه بنخه

زه جي ترى لب هم لري کينمه نو
راپسي ژاپي د گودر غاړه کني
ما د کنگا په اوبو اولامبوي

په يو غورخنگ سره اسمان ته رسي
وه لپونى پيغالي په خود کني اوسه
تا لا د زمکي تل ليدلې نه دے

پہ زبہ کبھی وایم داسی مر بنہ مہ
چی می دسیند جی تر لری یوسی
دنکہ غری ی نوره ہم پورہ شی

زبہ پہ یوہ خندا لبہ داسی شی
نکہ د اورپی د غری له تاوہ
د بنار پاخہ کورونہ اور اخلی

مینہ پہ خان گوالہی نہ رد کوی
تا یانندی خنکہ اعتبار اوکرمہ
تہ خود ہر پیغورہ تینتہ کوی

تہ د سپر لو کاروان تہ لارمہ نیسہ
پہ شا ستانہ کپہ نظرونہ د بنکار
حہ کور تہ حہ! چرتہ سرتورہ نشی

اوبنکی چی ستاستر گو کبني اوچی شی نو
دشی تیارہ می اندیننی زیاتی کری
د اسمان ستوری رانہ لار بدلوی

درسره حقی شری نہ کومہ
حہ ستا د خپ نہ می توبہ شیرینی
خو راشہ اوس دی رانہ سپی کوری کپہ

پکار مونه دي د فريب رنگونه
د سپرلي باده خيله لاره نيسه
هسي په موبن پوري خندامه کوه

مينه په هر موسم کښي خوند نه کوي
په سره غرمه له کوره مه را اوځه
د پشکال تاو دي ميراته نه کړي

ستا د قامت سوچ مي شمله هسکه کړي
چې بازارونو کښي د بنار جينکي
د سنډلونو په زور قد لويوي

۵.

ستا د ژړا ارمان دي اورژي نو
دغه يو شو شاګي باران شيريني
ددي وطن د زمکي تاو زياتوي

د سمندر سفر راياد کړه کنه
رانه چاپېره طوفانونه وو خو
د ډوبېدو راسره ويره نه وه

کور کښې د سپر اوږو درک نه لګي
خو هان د لپچانه هم کم نه گنم
د وخت درې خميره لګي زما

ما درتہ وے مسافری مہ کوه
لا پرو د سر سپورے دی نعم خاوری شو
د کور دالان دی پر پوتی او خورو

د یوی پیغلی دایری می لوسته
ورتہ حیران شوم، مایوه لحظه کنی
گنی بریندی فرینتی اولیدی

درد لا د او بنکو لاریدی نه ده
وژنی پچی مونن د خیل وجود تاوونہ
لا پیشکال بارانی شوه نه ده

دَ پي وِسي دِاسْتان لائِخْم نَه دِے
سْتا اواره خوري وري زلفي هم
دِچا مزدور پيه سر وري نِه شوي

خنگه مَره شي د نسلونو لويه
هرخه بنه دپن تپن دي خو غم دغه دے
زموښن نه سترگي راپر بوخي هسي

د حاسدانو شمپي مي زيات دے بلا
درد چي سبوا شي نو پيه نيمه شپه کني
ستوري راپاسپني اتن واچوي

زغلمه حُم دَ پلوشو په اوږو
زه ددي خاورې سره مينه لرم
خو دَ اسمان فکر مې هم کومه

بنگري دي مات دانه وانه پراته دي
له تانه زار، راسره ضد مه کوه
پرېږده چې فکر دَ روزگار اوکومه

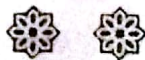

زموږ د کلي بي اسروحه شولئ
کور ته په رسوکنه لارکني به مرو
هيوې پرېفک دے اوکچه لاره ده

ستي دي نڪري د خواني تا وونه
د پنه جي نڪل دي گرم خوشه اوگر مه
سکرو تي نه بدمه په شو نڀو دکل

خو اني منم له موره ڪمه نه وي
خو ڪه زما په کور کني ڪوئي وڃي
هسي به ژوند دخيلي لور خاوري ڪري

ساه را کني نشاه خو خبري ڪو
لکه په زول کني جي بجلي لاره شي
او د پکو پري تا وڀري هسي

شیرینی وایه که زما په لیدو
د زړه درزاه دی سپوا شوې نه وې
تو بیا داستا غوږونه سره ولې دي

د مینې کومه سلسله یاده کړم
د تیلی فون تلی چې اوغږ بڼې
وېم که څوک ماله په مری غلې شو

خوایده د مینې راپېر زوکره هله
چې ستا باناه برند شي شیرینی زما
نوگېر چاپېر توری چې والوئي

ورک مې له هُاناه حادثې کړې د ژوند
داسې مې هېر شي د بڼاست يادونه
نکه چي اور د مخي گوناه وړانه کړې

پېغلې حوايي دې د سپر لي موسم دے
ستر کي چي واروي راکوري په شا
اسمان کښي پر ق شي د ياران شبيه شي

فطرت بڼاست هم د انسان زياتوي
چاپېره او خاندي کلونه د رنگ
د رېل پاتلې چي د غر زړه کښي اوښي

دانه چي زه ئي ونگيني نه وينم
خود فطرت خنكل وحشي داسي دے
چي شرمخانو له پناه وركوي

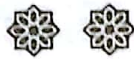

د خداے رحمت هم امتحان دي گني
چا کيني هم مينه ورورولي نشته دے
دا د چيني اوبه چي کوم پله ئي

خداے شته مدام د ژوند مندري وایم
زه د بنسني چا سره نه کومه
ما د خوږي چيني اوبه شکلي دي

دا معجزه دُ هبت اووینه
چی دُ درد خریکه په آسمان خوری
دُ اور خری دُ باران خاشکی شی

سپلا ب چی راوری دُ گلونو خاشکی
دُ خوشبویو قافله لوت شوله جوړ
اوس به دُ کوم تصویر په واپ ژوندي یو

دُ نظرونو تماشی اوخوری
دُ ارمانونو می دنیا وراشده
تا دُ رنگونو لوکی رانیوی

اک یو تصویر زما پد سترگو کبھی دے
مالہ بہ ٹوک دُخوب تعبیر را کوی
باران و رہنوی او فصلونہ سوزی

ددی وطن فضا سپرہ دومرہ دہ
بخہ هوا کہ ہم را والوئی نو
دجا غریب پد خونہ اور پوری شی

آ لہونی می چرتہ قتل نہ کری
دومرہ خرابہ شوی فضا د وطن
ٹوک پد رہو او بو کبھی بچنے دیی

ٲٲوس ٲوس ٲوس ٲوس ٲوس ٲوس ٲوس ٲوس
دومره دي ستر ٲو ٲيني وٲستا وٲي د
ته ٲه د ٲسكار سٲو زٲلو ٲه نه ٲي

ٲور ته ورٲه رب دي سر ٲوره مه ٲه
ٲي لوٲٲي ٲسن رسوا داسي شي
ٲه ٲي رنٲ د لولٲي والسوٲي

د ٲسار مٲر مٲي ٲيل ٲاوند ته وٲيل
ٲد اٲ سٲاه له ٲاي ستر ٲه هم نه ٲي
سٲاد دفتر ٲر ٲسي ما ٲنٲوي

راته معلومه د دښمن توره ده
چرنده مدام گرجي په زور د اوږو
ته ترينه لاس واخله نو هڅه به نه وي

که درته غږ نه کوم تېر نه اوڅي
پرېن ده بچي خونده چېرې دې ښه پېژنم
ته د موکي په زور ټوپونه وهي

پېژندکلو نشته دغور او د لور
ددې وطن زلمي خو داسې نه وو
څوک مې دا زهر گلاوي وينه کښي

زُه پِه ساحل د سمندر ورک شمه
دُ درد د زانو سپل راوالوځي او
دُ اوازونو پِه مري غلې شي

دومره اوچت ټوپونه خله ولهي
زما خبرې ته لهم غوږ كېږده لږ
څوك دي الوړې او پزنده نكړي

د سر پروا مينه كښي نه كوم غو
دومره زما قتل اسان مه كښه
زُه خه ويستلي اوږده هم نه كومه

پروت که د سلو پردو شاته مه
د نظر پرق به می در اورسوی
هوار د سندر په اوزو الوحم

د خوشکالی بنیاد په غم وی دلار
زما په شونډوڅه قندا خوره شی
لا د غوتی زره خو چاودلے نه دے

اوس غو بنه ساده پی راچی او که نه
شیرینی ته پی می په تنگ کبی نه می
نو پلوشی می د سپور می سوزوی

دُ رُوح زخمونده موله شمس اووتل
مه خوشحالينه لبونى كه په موبن
اسمان دکانو باران نه وروي

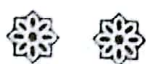

حله ته هي زهر خوروه وينه کښي
خو چي زما د مينې زور اوويني
مرگ هم د نيمې لاري ستون شي زغلي

اسمان بلني د راتلو راکوي
ستوري گدا کوي په ساز د مينې
حئي چي سواره شو د هوا په اډکو

رب دې ژوندی لره خوشه اووایم
دگتو کور دې زره د کانی کپلو
مینه اوس تا باندي اشر نه کوی

شیرینی مه د هه د هوا فچی له
چی ستا د زلفو خوشبویی شی خوری
په اور کنبی اوسوزی ورمی دکلو

زره په بلا بلا مزی غواری خو
طوفان دې مه اوچه له کوره بهر
د خیلو زلفو دام کنبی کپره نه شی

سپو پیمای له تانه یو تیوس کومه
په نیمه شپه د سمندر ننداره
رانيسي ولي د اسمان لمنې

د غټې غوښې نه پر لېږ کوه لږ
واژگه دي چې په بدن اوخته
نیمبو خور کړه د قهوي پيالې کښې

د خودداری د اسمانونو مینې کښې
حکله زنگین مه جوړې خورمه زه
چې ما جوته د چا خورلې نه ده

که جذباتی شوې خان به اونه موی
د خیل رفتار تیزی د لاس لاندې کړه
اس د خو انی دی واکې اونه شلوی

د زړه د درد منزلی سر ټنگه شي
مینه روانه د اوبو غوندي وي
ژوند خو د واورې څم د زر ویلي شي

په سمندر کېنې رېز مرېز شي غرونه
ته چې پستی پستی خبرې کوي
زړه مې د کاني په رنگ تو اونه پوي

بمہ ژوندے ستا د لیدو پہ امید
ولی د نمر د پلوشو سپوری هم
تیاره چایپره پہ گودر خوروی

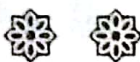

اوس پخیل وس پخیل اختیار کنی نہ م
ماچی رنگینی لوپتی اولیدی
د زانو سبل خان سره یورمه زه

ستا د بناست لبی می مری پہ زرہ کنی
خپله پسته سینہ کنی زور را کره لب
د ژوند دا شور می چرته کلونه نہ کری

د ناز شمله به مې راږيټه نه شي
نمر چي پر بوټي نو زما شيريني
شفق شفق خادر په تا غوروي

تا چي تر منځه لويټه او وېسته
سپوږمې زما اوستا شوي لاري جدا
ته په فانوس زه په ناموس پي مخم

پوي شومه اوس چي پښته بغه مې
مات چي کړل ما ستا د زندان سينخونه
تا د پيشو پښې په ما خني کړي

دُ پاغونندو باران لمبه لمبه کرم
زه لایه دی فریب کنی گبرومه چی
د واورى غر لاوا نوستلے ته شي

کله گونگېږي د سندرو ژبه
ډېر که ئې غرونه په شا اوتمبوي
اودرېږي نه د اوازونو سقر

زموښ د کورچت که راڅاڅي په موبن
شکر په دی خیره هم اوپاسو
چی په تالا میدان خو پاتې نه یو

له حد نه نه اوځم خوځه اوکړمه
د هاغو نرمو کلورينو شونډو
جوته چې اوځمه جوته جوته شم

اودرېني نه د قيامتونو سفر
خو چې په کور کې جينکې پېغلي شي
اواز د تندر غور زېدو واوړمه

څنگه شي ختم از مېنتونه د ژوند
چې يارانونه د سپر لوکېني نو
يوسي شيبې د لوکو رنگونه

اوس زه فالگر ته لاس په خه او بنایم
ستا د تندي گوښي ليدلي ديه ما
زما د لاس کړينو کښي هغه نشته دے

د کمپيوټر نه هې پوښتنه او کړه
اوبه په ډانگ باندې بيلښي که نه
دې کښي يو پلار په هې ډزي او کړي

لا د ادراک منزل نه ډېر لري يو
يو نسي سترگونه خوبونه زما
د ورک نظر تعبير هې مه راکوه

زما دَ قتل تور درپوري مه شه
ته جي په کپسه کپسه خاندی جینی
پام کوه ماته زاتر غار په نه شی

کپی می یوازی د مابنام تیاره کینی
چی خیل غرور ترینه لمبه پورته کپی
بیا می په سره غرمه کینی سپوری نیسی

داچی د غریه چینه خه شوی دی
ستا د پینن پبو شرنک را او نیسی او
بیا می تر لری انکاری خوروی

نه به ډوبېږي په ساحل کورونه
چې خاموشي د غزاليو سترگو
د سمندر د شور بنياد ايځي دے

ستا نه قربان شمه زما شيريني
تا چې زما په شونډو خوله ايځي وه
هاڅي يوې لمبې مې ژوند خاورې کړو

د موسيقي له مخه خپله ژبه نه وي
پکښې مدام ستا سندرې ز خيالونه
د ژوند رنگونه، تصويرونه وښيي

خاورې شم پوے د اختر و نو په خوند
کشتې کښې ځي، شي له نظره پناه
اوزه د سيند په غاړه ناسته پاتې شم

د سروې اونه چاته نه پيټېږي
ده قدر منده په دا حال، گڼي نو
نه خو مېوه نيسي نه سپوري لري

خه ځي د ستورو په لټون کښې اوڅو
رانه چاپېس د سمندر اوبه دي
د جنير و مينې کښې ژوندون تېروو

ستاد راتلو بنکالو خوره شوله جور
دي چي د پهل کلي غويرونه ولاړ
د زره درزا مي نوره لم تبه شوه

جوره تبه توره د غر خيره شي
راشي په منج او شلوي تال د بوډي
د پسرلو باران مي لا ژروي

د شين اسمان باران په شرق اوکله
په کومه ورځ چي د کيدرواده وي
بنارسي په سر دي اونه وينم

۷۷

منه اوبده بانه دي مه برنده
ستا شاهيني نظر جي پورته شي نو
وايم كه باز چرته مرغی اونیوه

زه مختورن نه يم شیرینی زما
د اوبنکو پرقی ستوری هم تت کړی خو
توری چشمی په سترگو کړی دی تا

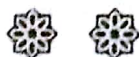

خیل احساسات می په غور خنک داسی کړی
چی د سرخو سدل راپورته شی نو
زه د اسمان غارو کبې والو خمه

شیرینی خُہ! رب دی ودانہ لره
ستا پہ کنٹلو می زره نہ بدبزی
ما د سیند ونو روانی لیدے دی

خُہ کہ باران پری د سپ لی ورپی
چی د غرمو تاؤ ترپناہ رسی وپتے وو
دھاغو اونو پانہی شنی نہ شولی

خوک لہرو لے شی د ژوند حادثی
لہوا چی لہسی پانہ ہم خوزوی
وہم کہ جونگرہ می طوفان یورپہ

وانی منہ چھی سرے ی شریف
خو ژوند ہم خان لہ غرقولے نہ شم
ستا نہ خو سترکہ دچا ہم نہ رپی

ستا پہ سر کلی سرہ شر کرہہ، خو
بی وچی خنکہ چاتہ لاس واجوم
اوس شوک پہ اوچہ ہم لامبونہ ولہی

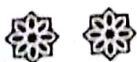

دپر لوے عذاب دے د احساس محرومی
زہ خوشہ ستا لار کنبی ولار نہ و ماہ
تا دموتہ ہارن پہ خہ اووہا

زه د درونو د صحرا تنده يم
ساره چي مي کله په وتوشي نو بيا
خداي شته له شرم نه اوبه اوبه شم

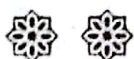

د تعب و نو په فريب تېروتم
ما چي په لاس کښي لوکي اونيوه
نو د بناست رنگونه ټول والوتل

جوړ کړي قيامت د لوپټو الوتل
ستوري را کوز شي د گودر په غاړه
او د اوبو شاخکي اسمان ته رسي

سوچ کڻي شي ورکه جي ورياد شمه زه
ري سو پيه لاس تي وي ته ناسته وي او
چيني هسي بدلوي لپوني

که دي په زړه کڻي وي ارمان د ميني
هلته راجه پيه بهرته بيا چرتا جي
د پوخ سرک نه کچه لار بيله ده

د سمندر طوفان مي خان سره وږي
ستا تر کسي سترگي را يادي کر مه
پورته دستورو چم ته او خشمه

حُسن دَ مینِ پِه خوند خه پوهېږي
ستا دَ یوی خندا نه زار شیریني
خوري وري دَ کهکشان سلسلي

اوينکي دي اوچي له بنو کره کني
دا دَ احساس چپه به تا ورکه کري
غمي شينده مه دَ صراشو کني

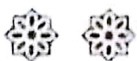

هان رابره خبره کري دَ زړونو درزاه
دَ محبت اواز خونه ورکېږي
اوس هم فضا وړي زمونږ سندرې

کابڙهٽُ خاڀونہ دِي زما شيريني
نوي دلدل کڻي دَرُوندِ نخهٽه کڀي
هڃي راڻسکاره کڀهٽي يو لار را اوڃي

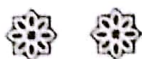

اوبسکي خو کانو کڻي هم لاري کوي
خوڇي نري پکڻي را تغله ذره
دَ اوڇي دم دے شوک ئي خهٽه اونيبي

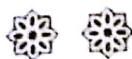

زڙهٽي يو درز کڀي ڇي دکلي غريب
بکڀي تڱ وهي اور اونگوي
پاه نيمه شپه ڇڙهٽه قيامت رانشي

ٲٲڪ وركول خو وي فطرت د لٲم
خداے شته ٲٲٲي يو ورخ به دي ٲٲٲٲي به جا
د ٲٲٲي لورخه فرشته خو نه وي

ساه ٲٲٲي د وختا جبر ته را ڪاري ٲٲٲوڪ
داسي د زور سيلو را والوزي ٲٲٲي
به بله واروي د ٲٲٲم ڪورونه

ڪانٲي د غره له سره اورغروي
ٲٲٲي مخ ٲٲٲه لاندي ٲٲٲي ڪورونه وراڻ ڪٲي
خود ٲٲٲوفان د زره نه تاؤ نه اوٲي

تہ چي د سيند پھ غارہ کور جو روِي
دہس مبارک دي شہ زما شيس يني
خو کہ سلاب راغے تو بيا بہ خوي

بنگو تہ اوگورہ چي واگي شلوي
دکت پھ لنگہ ي بورقہ پرتہ وي
پہ يوہ خپہ گرجي پھ ٲول کلي کني

خو بنہ دي خپلہ خو وير پيمہ زہ
قا د کولال هنر بي لاري نہ کري
جوړد يوي ختي نہ ٲول لو بني دي

ستا توری سترگی خنک لهری کرمه
ما د زم په اوبو هم اووینځه
خو د لسنی داغ می هغسی دے

زړه چاته سپک کرمه شیرینی زما
د راز خیره درته ما کوله
خو ستا د خولی پرغولے هم نشه دے

خوک هم د ژوند په خوبو پوه شي هڅه
نکه د کلي د تپانگي مزدوري
خه د اوږو خه د بونو اوسې

تاچي پري شل کاله خواري کړي وي
دغه تصوير ي کباري بازار کښي
په يوه نيمه روپي واخستو نن

تپوس کوه مه ، دخواني دميني
خو په سيلی کښي باديوه اوخته
او ديو چيک سره ي تار او شلوو

زما په خپل زړه باندي وس نه رسي
خوچي درخمه ستا دچم په اړخ
ته د هوا خپو کښي زنجير اوتپه

تک شي عذاب د اسمانونو په لور
هسي چې هم راته سپوږمي اوخاندني
ستوري مي وريت کړي په چابک درنيا

دا د فېشن جهالت هم اووينه
ا چې الف ته هم کوټک وايي تل
د کتابونو ستال کښي گډخي مدام

خوب ته مي نه پرېږدي دتن زخمو
ژوند د احساس مي تر سحره پوري
دستوماني ويستو سزا را کوي

بي وفايي کڻي دي لهڻج شڪ نشته خو
سياه مڻي اوباسي د الفت سادگي
زر درله جوڙو د اوڀو پوزو ڪري

سمڻي ناه زمونڊ د ڀنار جينگي
که تري چاڀڙو د بوالونه تاو شي
اوخاندي زرد کور کي بهر ته ڪري

حسن په لهر رنگ کڻي قيامت جوڙوي
زلفي جي واروي له فغاهه په شا
دومره رنڀا شي جي نظر اوسوزي

اوس ۾ ڏسڻي ڪورنہ ناوختہ ڄمہ
اووائي رڳو دي ڄواني مرگه ڪري ما
جانہ! ڇي بيا ستانہ ڪيائي نہ ڪوم

تل ۾ تير ياسي د الفت ۾ ڦرڻ
بد دي بلا د تورو سترگو ازار
زه ۾ شينتڻه بنجاء اوڀرڻ

وايم ڇي بنڪل دي د تندي ڪوڻي ڪرم
زهره ڪنڀي ڇي لهڻ د ميني تاو نه لري
مراوي به ڇه شي د کاغذ ڪلونه

رافتہ را یاد ستاد لہجی خوابزہ کبری
اوس چہی دہر چاہیلی فون راشی نو
خدا یگو زما د زبہ درزاء تنزہ شی

شیرینی زبہ دی لاندی باندی نشی
اچہی توتی تمانچہ کمرخوی
خداے شتہ ویر پیری لہ ہاگی د پزہ

ستا د خیلوی ارمان می ہم اورشید
خوساہ چہی اووتہ دکلی د زبہ نہ
نو سرتور سر می خوشبووی اولیدی

بيدے نہ شي د بئاست رنگونه
تہ گوداگے ي د فطرت لاسو کيني
د موسمونو پيه قريبا تہروحي

يوہ لحظه جي ہم هوا بسندہ شي
د زرونو شور د غوب پردي او شلوي
ما د حنکل طوفان کيني ماہ کپروہ

د طوفانونو زور پيه شا تمبوي
د محبت يوه نازکه خندا
له تاتري د ستره ہم پورته ده

دلته خو چغی هم گونگی شی پهنوله
د'اوزونو دا وِچارِ کله به
د'خاموشی په ربه شوک پویوی

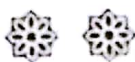

خوند کوی خومره سوز بدل مینه کنبی
چی سروی پیغلی می نامه اخلی
اورونه واخلم دچنار اونه شم

شوک به دی اوورنی دخیلی ویدی
او به خوری سرچی ازمرنه ای ته
هسی غرمبېنی د لومبېر بچیه

خداے شتہ ہیچا تہ ملامتہ نہ یرم
کہ دمہنی بہ تول روان یمہ خو
دُخیل رفتار سلسلہ نہ ماتوم

داسی دُھر ستوری لہون مہ کواہ
پام کواہ کور دی غر غندی اونکپی
اورونہ کرجی دُرنہ جامہ کینی

دُفطرت ناوی خومرہ ظلم دے دا
حان تہ غاورہ شی دُنہر پلوشی
بہ چا رنہا کپی 'خوک بہ اور سوزوی

ستا خود سري خو په ماسر گرځوي
که چنگنږي ته هم کوږډن شوي ته
په ۷ جم محلت کښي به حلوه او وېشم

بشپړازه بېغلي د واده نه ورستو
خوند داسي واپوي تپوس مه کوه
لکه کټوي کښي چي کبان پاخه شي

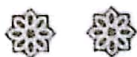

حد ماتول وي هسي ځان درکول
اخر به ماته شي يو ډز به اوکړي
خو به هوا په پوکښي کښي پوکي

دل چالہ ورکپہ دا پچے غبیرہ کنبی
دخاوری خوند زما پہ خولہ کنبی دکلا
زہ ستا دکویری پہ خوبو خد کوم

اوس کہ خدہ و ایم گنہگار بہ شہ
ہسی پہ ما بانندی تہمت لگوی
خیلہ خندا دکل پہ وس کنبی نہ دہ

نولے چھی مار لہ پہ مری غلے شی
دغوب پردہ ہی دا اواز وشلوی
ژوند گوجا کے دے د فطرت لاسو کنبی

زغملے نہ شي د حوانی زورونه
د سمندر دا کم ظرفی اووینه
په یو غور حنگ باندي اسمانه رسي

چی د بیچی ژبا رایاده شوله
زه ستا د لارو نه واپس راغلمه
بیا می حنکل ته ازمړه او شپه

مسافری دومره اسانی نه دي
چی چکرونو کبني د ژوند راغله نو
سپوږمی ته گوره نیمه پاتی نشوه

په ليرمه شپه ستاد راتگ انتظار
 پروت يم بي وسنه د اسمان د لاندې
 لارې په ما باندې چنې جوړوي

لوتپه مې مه د دلا سوچه فریب
 پروا مې نشته که له تندي مرغه
 داله غلبیل کښې اوبه مه رانیسه

چې معمولي تبه په ما راشي نو
 وښه مې ناسته د پانگ سرته وي
 په سر مې ټوله شپه زورونه کوي

د مومونو قېد کښې نه راځي عشق
که د بناست جوېن دي تېر شو نو خه
مراوي لانه دي ستا د ياد کلونه

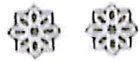

د بناستونو ې بلا واخلمه
چې په دروغه ترېنه لم خفه شم
خوب ورله نه ورځي بيا شپې روڼوي

ما ې تر منځه روغه رانه وسته
زه دواړو دلو خپل دښمن گڼلم
لاړ په پردي سر کښې ې سراوڅوړه

يو دردېدلي پښتون ماته وييل
ما د مراني انجام هم اوليدو
حكه ویر پښمه دخپل سپوري نه

خداے شته جي مرگ موهم ورلے نه شي
جي موشيندل سرونه، لار کيني دحق
د کربلا تاريخے مو بيا نوے کپرو

راپيتوم د اسمانونو غرور
په سر مي توره او پزانده ده خو
د سر بازی لوي مي پرښي نه دي

ژوند د فریب صحرا کښې نه تېرېږي
زخمي احساس به اخر چرته اوږم
ستا د تصویر سترګه پرنده اوخته

د حبس نه مړه نه شو شیریني زما
تازه هوا به اوس په کومه راځي
هاغه یوه دروازه هم پورې شوه

شیرینه دا هم اورېدله نه شي
ورته چې وېم زما بری خوښه ده
زر شونډې او چې انګن ته اوځي

بياي سپو بدمي تندرنیو لي دة جور
پر دة کني نغبتی پلوشی دَ نظر
زما په زرۀ باندي تيارۀ راوي

حُان ترينه تل په فاصله ساتمہ
خو بيا چي هم آرام تہ نہ پر بندي ما
زردی وادۀ شي چي تري خلاص شمه زۀ

منہ دَ طبعي کور خالي وي منہ
خه په جرگو باندي صحرا تہ دَ ژوند
باران چي راشي نو طوفان ي اوري

نور د رقيب په خوله باورمنه کوه
چرته په خر باندي هم ناستانه د خو
واني جهاز کني مي سورلي کړي دي

د پېغلتوب مي راپاري نه کړي
بلا موده اوشوه شيريني زما
چي هرو خوله مي په خوله انخي نده

د ناوي توب نخري دي نه مته
مه وينه پلار کړه د تلو خوبونه
اوس خو د شلو بچو مور شولې ته

۱۰۴

ا د طلاق د نوم نه مرگ بساه گنهي
خو ازادي ئي دومره خوبني دي چي
چرگ چي هم بانگ او وائي بام ته رسي

هاغه خوبونه ماناه لهر نه دي لا
لاس چي به تا په سينه کڅودلو
او کورکو چرگو به هاگي شاربلي

نور مي ماتم په بي وسي مه گوه
ستا په بنو چي او بنكي او بنكي شي ژوند
شغله شغله ستوري په ما پرېوي

۱۰۵

کہ ئی گوا بنونہ دَ نظر لیدے وے
نومسرا نوبہ و پُلے نہاُ وو
جنگ نہاُ یا پُلے نہ کہتے بنہاُ دے

نہاُ می رائیسی او نہاُ حان را کوی
دَ مدارِی لورده شیرینہ زما
پرے راستا کوی پرے را کارِی بیا

چی خیاہ نیوے راتہ اودرینِی لِن
نو دَ بناست سپرِی تلوار اونیسی
خانہ بدوش شی چرتہ کپہ اورِی

درېسې سيند خو چاڼ کولې نه شم
يوه د مينې سندرېزه چپه
اوبو را اوږې وه اوبو يوپه

شيرينې خومره زړه راښکون ووپکښې
تا مې مړه باندي چارېه راښکله
او ما د نوي ژوند تصوير ښکلوو

سوچ مې کاو خومره بي رحمه د ژوند
بې بوکۍ مې کړې د سيند په مينه
بيا راله يو لحظه کښې سر ماتوي

رنگ رنگ گلونه می راورپی دوخو
چی ته رانغلی نو شیرینی زما
کانو په ما پوری خندا اوکرله

خه خونددرد مینی جنگ دے کنه
زه چی تری پورته په کوته اوختم
ا د سنگی منجه ته راکوزه شوله

د فح سرخی می په اوبو لاهوشوی
داسی بدل کرم از مینتونود ژوند
که چی سرو سره پاره اوکی

منافقت د ژوند وژلمه خو
نن چي ماشوم چي په مخ بنگل کړمه
ما وے که مانه فرېسته جوړه شوه

د چھت پکے بي حده تيز تاوېده
چي ورله مخي له مرغی ورنغله
مانه ي خيلي بي وسه يادي کړي

بسه ورتا پته ده خو غږ نه کوي
اڦ د کوچوان کا کا تانگه کلي کني
لهره ورخ شومره حادخي زېږوي

هر يو امكان هي دخيو لاندې دخو
چې ستا اوږده بانه رابرنه شي په ما
دخپل ايجاد لاره کښي خنډ جوړ شمه

د لولکو مينې هي ژوند خاورې کړو
چې د رنگونو تماشي له تلمه
نو د بناست کلي کښي سپومات کړمه

لوبي کوه لهخې درنه غږ ته کوم
ستا د فرېب فرېب بناست نه لوکي
زه دې د ژوند په حقيقت پوه کړمه

وېم که څوک ماته اوازونه کوي
په نيمه شپه رانه خوبونه تښتي
بيا به پيريان بوتل کښي نه بندوم

چپ ېي دسترگونه راغلي وو خو
چاراته وپل تا ېي صفت کړي دے
حکه په خپل تصوير مين شومه زه

دغي چکر خو زمانې اوځورې
ستا د رفتار غمغه نيولې نه شم
خم چرتنه ځان له بله لار گورمه

تہ چي زما پيا شا ولاړه وي نو
زه دخپل حاه نه خوزيد له نه شوم
ستا بيلتانه مي حكه ملا ماته كړه

ناوي زما مانده خوشحاله خاه شي
كش چي شي تنزه مي درزاء شي د زړه
د بنا پيرو وطن كني ژوند تېروم

خپله خپل خان راټولو له نه شي
د اباسين چي به هيري شي ستا
كه دي رنگونه د اظهار اوليدل

خداے شتہ پہ تا پاندي مینِ به خو
مینہ دُ نور و سره حُکھ کوم
دُ ژوند ډرامه کښي مې کردار دغه دے

ستا لوپېتي حُان کښي را نغبتے یمه
چي دُ سفر په نیت روان شمه نو
دُ هري لاري په سر تا اووینم

زه سرد لاندې راگوزارنه شمه
نن دُ ژوندون دُ کوه قاف لارو کښي
ستا دُ وجود خوشبوي رقص نکوي

خومره کم ظرفه د فطرتا ناوي ده
ته جي په ليو کښي اوبه را کوي
واخله اور تنده مي لايانه شي

وايي دخيل زړه نه مجبوره يمه
که ته مي اورته هم وراچوي نو
دواړه لاسونه به دي زه بنکوم

د سپو نه خان خلاصول گران خوندي
بس يو هډوکه ورته واچوه نو
دوي به پري خپلو کښي جنگونه کوي

د مومونو اعتبار خاوري شو
د امتحان مرحله تيره نه ده
چيني غونزې د کابل مېوه کني

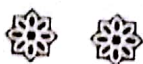

په خپلو وينو ي لاسونه سره وو
يوې ماشومې په سلگو کني وييل
توبه، نکريزي به بيانه غواړمه

زه به دخه اخه نه توبه اوباسم
يوخوا روا کارونه نه کوي خوک
بل خوا حيا راخي شرمېږمه زه

حُان به په اوبسکو کښې را اونغاړمه
د کلاب پانډه په کتو شي زما
بيا د سيند په سر هوار گر حُماه

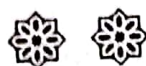

سمندرونه مي خوټکښي زړه کښي
په دې طوفان کښي چرتاه ورک نه شمه
ته مي يوه اوبسکه ليدلې نه شي

زه چي دخپل پي ژړا اووينم
هېڅ په حُان پوه نه شمه پاسمه زر
حُان د مور غښي له وراورسم

بس خو ایمان دی خداے نصیب کړي زما
زه نه ولي يمه نه پير فقير يم
زما په قبر دی ميلي نه لگي

له شخ دی د ميني په خوند پوه نه کړمه
ستا ساز بينتو ب له سره خلاص نکړي ما
پاسه د مور خواله دی خان رسوه

د لوږي تندي نه به مې شي اخر
له غي سپين بزيري مزدور ماته ويل
د لوږو گټې ته خو لاس نه نيسي

دا هم دَ حُان سره دھوکه ده یوه
اوبږي. پچي پچي مې په خوب اوده شي
لاړې مې تېرې شي زه ساه واخلمه

وايي زه خپل پالنگ ته حان رسوم
نوره بڼي ايسارېدلې نه شم
ستاسو کتونو کښې کټل شوي دي

زه له دروغونه نفرت کومه
خو له وطنه چرته او تښتمه
خلق مې وژني که رښتيا وایمه

راته د کور لاره هم یاده نه ده
تاچی ورونه د زندان لری کپل
اوس به د زړه دردونه چرتنه اوږم

خه که د شپې د بلا خوله وازه ده
خو زما لاری له راتللی نه شي
زه ستا دسترگوپه رنیا پېښم

دلته په یو حال کښې هم خپر نشته
شوکی چې له غاره د نفرت را اوځي
د محبت توره یې سر غوڅوي

راباندي پوءِ ده حڪه مخ واروي
كه خيل غمونه ي پيرزو كهل په ما
مريه له ويري خوشحالي ته شمه

تاته گناه نشته شيريني زما
كه ازبستونونه په شاشوي د ژوند
چا په توده زمكه قدم ايخي دے

يو اکائي ده ټول د مينې جهان
اوبده باننه چي اوركي پاسوي
ستوري په نيمه شپه اتن واچوي

سَاه رانده اونه سُي وِير پيمه زه
چي ستا تصوير سره خبري كوم
مانه زما د زره درزاء هره شي

خان چي په ماهسي کون کړه دے تا
انر به خپله لاره واخلمه زه
تر خو به تاته اوازونه كوم

چي د زني خال ته گوټي نيسم
شيرينه ما باندي راسره غوندي شي
وايي زه سپينه يمه توره نه يم

زما تصوير ته په ٿرا کني وائي
د تور و غرونو پناه شوي ئي خو
ستا د راتلو خوبونه اوس هم وينم

لور چي اوده شوله زما غيڙه کني
راسره غم شوما ويئل خان سره
ستا پيغلتوب راته خبري اونگري

کني نو ما به شاه شاه نه وو کري
خود رشتو منج کني راگير داسي يم
خوب هم پخيله خوبه نه وينماه

رب به دې روغه کړې شيريني زما
ستا بيماري که ډېره هم لويه وي
د رب د فضل وړاندي هڅه هم نه ده

د ذهنيته نه ئې خبر يمه بنه
رقيب پيچي ستا په حقله سوچ کوي نو
دا په ډېران اکرستي بلوي

زه به ورځم د حادثو مخي له
که مې د ژوند اوربشه پاتي وي نو
دا تندرونه ما وژلې نه شي

ما وِروِي دَ دروغِرتنو رِبتيا
چي په اسمان کښي بجلي پرق او هي
نو طوفاني شپه توره هم درته شي

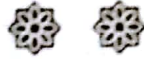

هسي نه تور مي په لمن پوري شي
پخو کورونوته هم سيب او لگي
چي د اوبو وتلو لار بنده شي

کومه بنکلا دي وايه اوستايه
ستا انگي چي مراوي مراوي شي نو
د موسونونه خراج اخلي

نور دَسپر لو پِه ذکر ناهُ تَپر و حُم
وارِہ رنگونہ چي راپول شي پِه حُلے
نو ترينہ ستا يوه ادا جو رہ شي

حُہ خيلہ لار نيسہ پروا مہ کوه
مانکے چي چي د اوازونوپہ لور
نو سمندر ترينہ کشتي دويوي

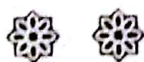

توره او دال به غورخولي وو ما
خو چي مغبيري د حالاتوشپہ نو
چاپبرہ پرق د اورکو اووويم

چې د بدن وړې دې بڼکل کړمه نو
بيا د کلونو بن کښې نه خائېم
ما لوکي خان سره والوزوي

داسې د کلي د چيني په غاړه
چې ستا بناست راله اواز راكوي
زما سندرې به گونگي څنگه شي

په خاموشي باندي ئې مه تېروځه
د قريبونو مرحلې غوڅې كړه
چې زور پرې راشي نو اواز به كوي

خه شوي د کلي او د بنار فاصلي
کشمي پرانستي جينکي را اوخي
او طوفانونه سر راپورته نه کړي

نمائشونه د جلوو مه کوي
زموښ د کلي دا کچه کورونه
دي طوفانونوته د پينگي نه دي

خوک تر پنه سترگي پرانستلي نه شي
زموښه چم ته د سندرو په ډاډ
هوا راوړي د لوپو سپلونه

تہ چي ريسوت باندی چہتل بدلوئ
شیں یئی دی سوچ کئی راگہر شہ زہ
دا سلسلی دی رانہ ورکہ تہ کپی

اوس می تصویر ہم پترند لے نہ شم
پردو درشلو می نظر یورپو
زہ دخیل کورپہ دروازہ تہ وحم

ا د باران شپہ دی جو پھرہ کپلہ
کچہ کوتہ چي شخبدلہ پہ تا
او تا زما د کور زنجیر شہرنگوؤ

په کور کښې اک یوازې ناستمه زه
د کتاب پانې اړوم په منه
اوس مې په سترگو شوک لاسونه نه زږدي

او وای ستا خبرې نه ختمېږي
مور به زما میراته پاتې کړي ما
خه چې کونتر و ته داني واچوم

بي شکه ته مې زما ولهم کڼه
خوزه په لږجا هم باور نه کوم
ما د کڼې لاس کښې گومنه ليدې ده

ما پيه مري دَ غوا چاره رانكله
خوچي مي ستا اوبكو ته پام اوکرونو
خداي شته زمانه كلمه هبره شوه

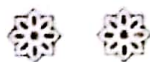

زه به د دريو پوري هندسي شمارمه
ته كه د خيل مدارنه اوننه وقي
د خيل خاوند سربه دي غوڅ اوويني

وايم چي شل دزه دي زه اولم
توره چي لاس کني د د بنمن ورکوي
بيا تري د سر خپرونه غواړي ثلمه

قاتله تہ کہ ما وژل غواړې نو
بښه په اخلاص راسره مينه اوکړه
زه په گواښونو درکو نه مرمه

زه په الوتې لولکې پسې تلم
لا رانيوه مې چې ازاده مې کړه
ما د مرغی خوله کښې مله اولیده

اوس مې دا خور وجود راټول شکنګه کړم
چې مخامخ پکښې ولاړه وي ته
نن مې هم هاغه اینه ماته کړه

ذري ذري شي د بنكاري تپوپكه
ساكافي اوخي له تنكو پيغلو نه
ته چي د زانو په سپل ډزي كوي

خدا ے شہ چي خان به په خامار اوچچيم
خوکه مي ياد وي د بنائست مس مني
ستا په کشو کني به کلاب نه بدمه

هرخه چي کني خو لندن ته نه خم
دخپلي مور يوي خندانه به زه
دغسي شل شل بي ايچ. ډي زار کپمه

دا ماد شاه هم معمولی خون نه ده
پیغای پی ماسه تصویر ویستلو
گوره زما کیره کبی ریل ختم شو

کام ترینه خنکه په خفکان واپوم
لکه دیت می خان ته کاک اودروی
یوه لحظه کبی دپرو قیسه ده

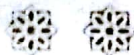

شیرینی تا پی ورته کل لپه کپو
سیند خونپه شولو په واک کبی نه ده
د کبی سره خوله ماشومان دوبوی

شنگه راغله يمه ستا کلي ته
شيريني ههخ رانه تپوس مه کوه
ما د خيل زره دپاسه خپي ايخي ري

سرچي مي غوش کړي نوشيرينه زما
وايي زه دا د وينو کښه گورم
چي د درياب اوبه ي چرته اوږي

وه لپونى له کوره مه راووه
چاپره کلي کني سيلو الوزي
په تابه لاره کني لمن واپوي

چی ستومانی لزه ویستل اوغوارپی
هوا ئی پانپی پانپی خور کری وجود
د کل خدا هم حادشه ده د ژوند

شیرینی اوس اووایه شه اوکومه
ما د خیل زره دغل نه ربه پر بکره
خوماته بیا هم اوازونه کوی

پر بن ده بی دغسی دی خلق رقی
درته به گفت قدری چاکر نه وو
خوستایه خوله کنی هرو ربه نشه

اوس مې تنکې غوښتنې وس کښې نه دي
که تا پرې سترگې راويستلې وي نو
واړه به دومره په سر نه ووختي

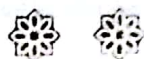

دا سادگي ئې نشي تور په لمن
گوره چې تېز باران کښې ښکلې جينې
د لويې د لاندي خان پټوي

پلار دې زما بابا ته، ښه کړي دي
که ته زما په خوله باور نه کوي
ورشه د مور نه دي پوښتنه اوکړه

خبره وړاندې نه پرېکړې بڼه ده
داسې چې یوسو کښې اوبه یوځې نو
هسې نه ورستو ترې لاندې جوړه شي

تویونه بڼه نه وي نادانې جینې
که لاس او خپه دې لږه هم شي خطا
بیا به دسترگو لگېدو نه اوځې

د کلي دا دستور چې خوښ نه شولو
بغلې کتوي په نغري پرېږدي او
د کاوڼې کره تنور لمبه کړي

آپي انگن کني به چرقاو کوو تا
او زه به تاسو ڪره درغلمه
نو ڄومره ختي به تري جوڙي شولي

په زره کني خان سره ڪرم ريمه
دي کني به خاوري سترگي ورشي زما
پالنگ چي ٻوله شيه چغار کوي ستا

خاوري ڄوڪ پوءِ شي به خوندونوڏروند
زمونن وطن کني چي سپرلي راجي نو
لوڙه دميني به اوگو سوره شي

دَ سِيخكو غوندي ژوندون دے زما
توره تياره کني پلوشي وشمه
دَ کلبدنو لاس کني اور واخلمه

نن يو سپين بزيدي په ژراکني وييل
لونه مي تبتې ايسارېني نه اوس
بيا به طوطيان په کورکني نه سامه

خاوري به وده زما قام اوموي
اونه چي هم دلته راپورته کړي سر
زلي يي شانگي په تېرونووي

لاخو دي ستره جي غريدي نه دي
دڙوند رنده به دي هوار داسي ڪري
دا ستغي سپوري به له تاهري شي

دڙوند يوي غري دي زور اوبه ڪرو
دا حادثي خوبه راڻي او ڻي به
او لاخو ستا دڙني خال تازو دے

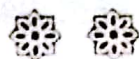

يو د اتيا ڪالو سپين ڀيري ٻوڍا
گوري په دش باندې بربندو فلمونه
اوناست دے لاسو ڪنڀي تسبي اروي

اوس چي د سيند په غاړه ناستايمه زه
اود اويو چي راتاؤ شي له ما
وايم که ستاد زره درزاء مپزه شوه

سترگي چي مانه اړولي دي تا
زه د ساحل طرفته زور کومه
خود درياب چي مي خان سره وړي

نن خو مي ټول بدن دردونه کوي
شيريني غبره کني مي ملک اونيسه
که ستومانئ مي د وجود اووتی

تہ کل فروشہ ، زہ مین د کلو
ستا او زما نظر کنبی دہر فرق دے
تہ بہ شیلی زہ بہ شیلی ہسی تم

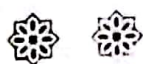

اووایی دا فضول خرچی نہ منم
ہاغہ مہرمن مانہ خفہ دہ بہ دی
ہفتہ کنبی دواہ ورچی یا پچی خورم زہ

سادہ جینی ہسی خان ولج خوری
ہغوی د شعی وجود خہ اوزغی
خوکچی بہ کلی کنبی سکارہ پتوی

پيغلي زلمي دٻار دٻارڪ په خوله کښي
خومره دخپل مقام نه لاندې راځي
چي د موټر توري شيشي خپروي

لصحنه د ژوندون غوښتنې انه پېر نو
خداي شته چي سل کاله په درستو لارو
موبن چي يوه گڼټه گهر ي وړاندې کړه

دا بي حسي به مانه ساه اوباسي
د ژوند احساس پکښي غورځنگ نه کوي
ستا د خواني تصويرونه په خوب او ده دے

رو رو می تانه اعتبار پاسیده
ستا محبت هم اخباری بیان شو
د پروف خامی پکنی بلا دپری دی

د ژوند په داسی مرحله کښی یمه
هر یو ماشوم چی راته اوغاندی نو
زما پری مینه دچو ماته شی

چی یو طوطی می بند یوان اولیدو
ویدل می گسرجور په پنجره کښی شومه
رب دی وزری دچا نه پر بکوی

چي په اسمان گوري وريچي راشي
ماته دهاغي چم قيصه ياده كړي
چي اوسيدونكي ئي سلاب اوږي دو

خداي شته دگور مي دروازه نشته دے
خوزه راگير په دي فريب كني مه
چي هواكاني ماته ور ډبوي

زړه مي درزبني چي ئي اونه وينم
د سميته او د نعمان مينه مي
په خپل حسان باندي هم ماته نه شي

په خیال او باسه ستومانی شیرینی
خه بی حجابیه دی دنس پلوشی
ستا تصویرونه په دیوال جوروی

درنی ورنگی په اسمان شوی خوری
اوس د خنکله نه په تلوار را اوخه
دلته د تندر غور زبدو ویره ده

اے د رنگینی لوپتی مہر منی
تہ چہ اودکے ہی او سیلی والوزی
وہم کہ ہندو رانہ کشمیر یورپو

دُ گو درونه دَ بناست بلبله
چي دُ اوبو خاڻڪي را اولي په ما
نو چارچاپس په كلي اور پوري شي

ته که سوره شوي د هوا په اوکته
خو د اثر نه مي وتلی نه شي
زما دُ اس رفتار به تالاندي کړي

زه چي سرتور سر جينگي اووينم
په زړه کښي حان سره کم رېبمه
د وخت طوفان به مونږه چرته اوږي

مالہ زما د سوال جواب راکرہ تہ
مہرمنی نیت کہ دی صفا وی د پیر
بیا یہ وینتو وی حضاب نگوی

تاچی زما یہ لاس دستخط کرے وو
داسی شو وراں نکہ دریا ب د کلی
کچہ کورونہ یہ ابو لاهو کری

خان می یہ اور پوری نیولے دے بس
کہ زما سوی مخ تہ پام نہ کوی
ما سرہ ہنچے نشتہ ثبوت دمینی

ميوڻي ڏڙي ماڙينگر ڪر مسه زءُ
 نا ڀڄي سڀني پوري راجهت ڪر مه نو
 پوءِ لفظ ڪنهن ٿولهه ٿي ته شوه

غم زما زيراءِ داسي ڇوڙي نه ڏي
 وڀري مڃي خان باندي خوار ڪر ڇا وڃي
 خو ڏهندا هنن مڃي زده نه شولو

دغه احساس به به ڀڄا اوڙهي ما
 پيڳلي ڀڄي هي هم تندي ڪروي
 وليم ڪه ما ته سلامونه ڪوي

اوس که زه مرماه خو خوابزه به و بشم
يوي کمزوري د انار اونې نن
يو زور اور طوفان په شامبوو

نن مې جور بله خورکشي اوکړله
ستا لويې نه چې مفلر جور شولو
زما شمله توره هم هسکه شوله

دغه علت به ترينه څنگه اوځي
د بېداري نغمه چې وايسه زه
زما د قام زلمي په خوب اوډه شي

د کانو بنار دے گوری پام بیہ کوی
بیا بیہ خیل خان راتو لولے نہ شم
ستا د سنکار آسنہ ماتہ نہ شی

دا خیل بنکاری فطرت بہ ما رو بوی
چرتہ چچی اووینم روانی اوبہ
وہم کہ یہ زانو پسی مندی و ہم

گوتی بہ مرو پری بیا، خوہتے بہ نہ وی
زما رقیب د اوچی دم دے گوری
وہ لوکی یہ فاصلہ ترے اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مپوه ده
که د تخلیق شعور بڼې نه لري
نو چرکه و لې په هاگو ناسته وي

د موسمونو جیب او خورې جوړه
د ښار پخه بڼګله چې ته پرېږدي او
د کلي شاره کور ته ترې کډه کوي

نور د کبیل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصویر ترې نه سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

دَ کَانُو بِنَار دے گورِ پام بیہ کوی
بیا بیہ خیل حان راتو لو لے نہ شَم
ستاد سنکار آئینہ ماتہ نہ شی

دا خیل بِنکاري قطرت بہ ما دو بوي
چرتہ چي اووینم روانی اوبہ
وہم کہ یہ زانو پسي منہی و ہم

کوتی بہ مرو پي بیا 'خوہے بہ نہ وی
زما رقیب د اوجی دم دے گورِ
وہ لوکی یہ فاصلہ تری اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مېوه ده
که د تخلیق شعور بڼې ته لري
نو چرکه ولې په هاګو ناسته وي

د موسمونو جیب او خورې جوړ
د ښار پنځه بنگله چې ته پرېږدي او
د کلي شاپر کور ته ترې کچه کوي

نور د کبیل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصویر ترې ته سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

له دي ولسونونه بهر را اوځه
لاکه خبرې ئې زده کړې نه دي
د خارونې مخوکه مه پرېکوه

حې په خټکل کښې په ماشپه راغله نو
سپوږمې د اوتو مېنځ کښې خاپه کړلو
خان ته د چاسترگې را يادې کړمه

خدا ښه زما دغه مطلب خونو وو
ما چې در ياد کړو دشکڼو امېل
په تا نرې نرې خوله راغله

ستا صحت کني مي خيل خان کانہ کپو
لاس کني مي هڻي نشتا شيريني زما
تا له گجري له کوي راورمه زه

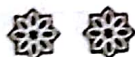

ستا سادگي مي ژروي . لپوني
ته له هغوي نه دخير طمع کوي
ثوک جي مدام کلي کني سپي جنگوي

د انتظار لسي قیامت وي کلي
زه داسي خاشکي خاشکي ويلی شومه
لکه کلاب جي ثوک په اور اونيبي

چي ۱ زما دپاره کور پرېځ وو
۱ لپونۍ دومره بي وسه شوه چي
زما کتاب په کبابي خړشوي

د دواړو روغه اوس بلاگرانه ده
لاره د ژوند ترې بيله کړې ده ما
وخت په يوه ځي زه په بله ځمه

نن يو بوډا ته ايسني اوويږل
ستا د غوږونو وينسته هم سپين شو خو
اوس هم د بېغلو په خندا تيروي

موبن د صحرا فریب کښې ژوند تېرو
خاوري سمون او خوري کارونه زمونږ
ناست یو مدام له شگو پرې غرو

نه زور منو او نه زیاتے کوو موبن
واوره د امن پاه فریب کښې ورکه
موبنه د باز مښو کې نه پرېکوو

تازه تازه وي د دالان سپوري ته
پازه ئې مراوي کړې د نس پلوشي
پېغلي زمونږ د مني پلانته غوندي دي

بنڪاره ڪوم ئي دَ حُوانِي رنڳونه
زه دَ فطرتِ ناوي دَ لاسه نيسم
او په ډولي ڪنڀي ئي دَ خيال ڪينوم

شيريني ڪرڻم دَ ڪلام لارو ڪنڀي
جي ستا دَ ژوند غري راياڊي شي نو
دَ ڪورو اونو بن ڪنڀي اور واخلمه

اومنه سر به دي دَ خيو لاندي ڪرڻم
په لڳي ڦرڻ ڪنڀي راگهڻ پڻه نه
زه دَ مارانو نسل بنه پڻر نم

که یو خو ورځی وی برداشتا به کرم
زه دومه لویه سینه هم نه لرم
چی تل به ستا ماشوم له پور وړکوم

زه د گناه بازار ته هم تلے وم
خو چی د مور او بڼکی رایادی شوې
توبه می او ویسته واپس راغلمه

لار پکښې نه موی د نهر پلوشې
تازه هوا پکښې بڼې نه لگی
د ژوند په داسې تاخانی کښې اوسو

زما پيه تشو کتو اور لمبهه شوي
خو هاغه دخت کښي د پښتو چرتوي
د تبار درزيان چي درله ناپ اخلي

د ابادي پکښي درک نه نكي
د سر مخانو اوازونه اورم
په ما پيه داسي خاڼي کښي شپه راغله

اوس زه د کلي پيه ناموس باندې مرم
ما چي مي لور ښکل کړه پيه د وارو مخو
يو د رڼا سلاب کښي ورک شومه زه

د پلوشو سفر دې وړاندې چې خو
د بناستونو د سپوږمۍ انتظار
زما په مخ توري حلقې جوړوي

ستا په یادونو کې مې ژوند خوندي شو
دا د دریاب د سر نقشونه نه دي
چې حادثې به یې د خان سره وپري

شیرینې ستا خوځلوې خونې وې
چې خپلې بدې ورځ ته اوگورمه
نو زما سپوره نمرۍ هم اونخلي

ههڻي پابندي چي په تانه نگوي
مخ کښي هډو کي راوتاي دي ستا
ته د خاوند ازاد خيالي يورلي

منم چي ته ما سره مينه کوي
خوزه دي بيا هم خپل لږ نه شم
ستاسو د کور چار دي واري نشته دے

ههڻي ازادي راته حاصلې نه شوې
وضاحتونو کښي مو ژوند تېر شولو
مونږه په يو بل اعتماد نه کوو

پيغلي وييل خيلو همزولو ته نن
چي د بنگاري دسترگو شمع مڙه شي
هله په خيل پالنگ کيني خوب او کڙمه

ته دکالجي يوه ساده پيغله ي
زه خوشحالينم چي نزدي راځي خو
خه! د بابا پوزه دي مه پرکوه

د بنار مير مني ته خبر ي که نه
ديو مزدور سترے ستومانه وجود
خومره دمه شي چي ستا کوراويني

چي منڊي ترپي مي د ژوند سترپي ڪري
سترگوت سٽا تصوير را وڙاندي ڪر مه
زه د وختونو له چڪر نه اوڻم

اوس زه پنجهل به خان شڪ کومه
ٻول رانه وائي بد عمله ئي ته
ميني زما د جي ڪونه و رانه ڪره

ما دي به سر لوي دعوي ڪري وي
خوتا زما د لاسه لاس رانگلو
اوس زه به کوم تاخ ڪنبي هاگي و اچوم

په شرق دې اولگي رسمونه د بنار
چې د کسې کړکې مې بېرته کړله
ما د لوسې کتې کښې مېلو اولیده

خومره بسياره د د درياب د مينې
وېم که ما تخت د سلیمان قبضه کړو
پېغلي چې تا ماله تپانې را کړله

د يوې پېغلي بې وسې مې وژني
تسده ماتېږي نه زما د نظر
ناوې که ټوله د کالو ډکه شي

ته راته خاندې خوشيرينې زما
د ژوند له خپس نه مې باور پاسوي
ستا په کښو کښې چې کلاب مړاوي شي

د هر سپرلي د موسدونه منکښې
موښ د نخر د اونوگر کپه وو
ددې سرک غاړې خالي ولې شوي

بوج چې دې لب هم په اوږو پرېوځي
لکه د چرگې اواز نه کوي
ته د تخليق عذاب زغملې نه شي

واورہ راغلی چي ساخنہ لہ ئي تہ
سترگي لہ تانہ حُکہ نہ اوباسم
چي دغہ سترگي دي ويستل غوارپہ

زر دہ چي شاري شي ججري د کلي
اوس کہ زلمي چرتہ يو حائے اوينم
خپلہ درنہ او د بل سپکہ وائي

سرتوري مہ راحہ زمونن کلي تہ
تا چي پہ کومہ زمکہ خپہ اينچي دہ
هلتہ د خلقونہ جاي اوتني دي

دَمرگِ پِه خوله باندِي دَرُوند زِ پَر دے
هَلتہ چِي ستا سرُہ انگی اوبوشو
دلته دَکانو نہ شغلي اووتِي

دَ بنارِ بي حسہ مرمريني پيغلي
کلہ چِي ستا بدن خوله اونيسي
وہم کہ شوک بُت دَ سومات لاسبوي

يوِي بنارِي راتہ سگوکيني ويئل
تاتہ زمونزہ دَرُوند پتہ نشتہ
لہرہ دَ بنارِ جيني خرابہ نہ وي

د سمندر چيپي شماري دي چا
زما د غم مانه تپوس مه کوه
چرتاه حساب کتاب کني تهر نه وئي

اوخاندي ماته، لپوني اوواي
حان د ژوندون سختو ته حکه نيسم
د غره لمنه کني چيني را اوئي

د احساساتو ژبه مه کونگوه
د خوشحالو اظهار د حان دپاره
دا گداگاني ضروري نه کني

حُان مې د ژوند پيښره کښې بتدليدلو
چې د وجدات دروازه بهرته شوله
ما د زرگونو کالو لار سر کپله

څنگه به حق د چارالاندې کومه
ما د رېل کاري د پايو منډه کښې
د يو مزدور د سر ټوټې اوليدې

جوړې زما ضمير په حق اورسېد
گوره چاپېره اذانونه کښې
خو د خپل خاڼې نه هډو برق نه وهم

خوئی له ئی نه راوړمه و بزم کوی
تا پچی د سود په مال خیرات کړدے
په ما حرام شه، د خنزیر غوښه شه

لصی بی حایه اندینو او خوړی
گنی نو ستا نه گپ چا پد شین نی
قلا هم تا وده او رنیا هم شته دے

تبه که ستا سر ته ختلی نه دے
پر بنده د مینې په جواب کینی به تا
د خیل کا کا زوے ته کنخل نه کول

اُف خه ټپه ټپه شپه شپه وای
د هاینکو نوې جواب نشته دے
خوک دې اظهار غوندې غزل اولکې

لهره موقع د لوبو ټوقونه وي
کارچې وران اوکړې نو نخرې مه کوه
لهرې نه تاله په مری غلے شم

زما ناموس له هرڅه مخکې دے خو
خپل قامت پروا دې هم اوسکړه
دا چې په کم فریم کې تصویر خایوي

ما درته خپل خون درېڅنبلې دے خو
دومره را اووايه شيرينې زما
ته مې د ژوند جواز په خه رد کوي

خه لېونټاري خپله لاره نيسه
ته ورته مخکې ورستو کېږي خله
سپي به په تا پسې زځي اوشلوي

چاپېره کورم او قدم اخلمه
زه د ناموس ساتلو غم کېږي مدام
تل د بنکاري دسترگو لار خارماه

ستا شخصیت د او بو جگ د منه
خه که دخیل فاوند ناموس نه شوې
بیا اخر بنجه خان ته وای په خه

ا چي له ورايه به ی زه اوليدم
او ناگرهانه به ی خوله گونگه شوه
اوس د طوطی په شان خبری کوي

ویم که شوک ما باندې کورې وروي
د پستو بنجې چي اووینمه
د دگره کي د پاسه خپې وروي

منم زما د سوي مخ شيريني
بيني په تا باندي اشر نشته خو
هل دي په لاس کيني پاني پاني شولو

يو پنجابي راته پغور کوو چي
ا پيننه پغله مدام ما سره
د سيکس موضوع باندي خبري کوي

پغلي چي نن ستا د رشل مخي ته
ماتي ژرندي دي د بکسونو پر تي
چا جوړ د خپله کوره غلا کړي ده

د کائات د زره درزاه يمه خو
چي ستا دسترگو رنابي ته شي
وايم که غار کني د تير و بندي يم

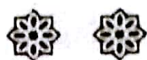

گو تي چي شمارمه په سوچ کني ورک يم
شيريني ماته لپونه مه وايه
دا خو زه ستا بي وفايي يادوم

ستا د فربيا له ژوند نه مرگ بشه گنم
د سمندر چيو ته خان سپارمه
خو د کاغذ کشتي کني نه کپمه

دَهاڻِيڪو ناوِي خبره واوره
اوڻڪه زما دَ بدن ٿوله وينه
تخو زما قام ته اورڪي پرڦوه

شِيرِينِي رِب دِي پِه امان کَنبِي لره
ستا به دا اوبسڪي له بنو اوچي شي
خوزه به خاڻڪي خاڻڪي ويلي شمه

دَ موضوعاتو لهڻي ڪم نشته خو
ستا دَ بناست لمن چي نه پر پر دمه
په ژوند دَ ميني حكومت غوارمه

دَهر ماڻه نه پس دعا غواڙي دا
مات ٿي ڪڙي ربه دَ دينهن لاسونه
زما جانان ته ڇي تاوان رسوي

واوره دَ خور او لور ناموس سامه
بيا داسي ما ياندي راپيٽه نه شي
گني نهنه ڪني به دي سر پورته ڪرم

دَ بنار او بو درنه لشه او وڀسته
شور ڇي شي ساز، په سورپه ننوڻي
تاخو دَ سر دپاسه سر نه منته

اوس مي ٻه سترگو باندِي بنه نه لڳي
ستا خانگيدلے ٻرتو غاينِ خاورِ شاه
دُ مڃي سرخِي دي ٻه اوبو يورِي

ته جي ٻنهي ٻنهي خبري ڪوي
زما جانان زما نيازبين چيه
وڃي ٻه دوارو مخو بنگل ڪر مه تا

اوس راتہ خيل زخونه بناي ڇله
جي ٻه يو ڇائے ڪنهي گدو وڃو جوشي نو
بيا پڪنهي لهر ڇوڪ ٻه غونڊر سکو لڳي

اوس به سنکار له دحان چرتہ درومی
تاچی په کافی زما مخی ویشتلو
نو اینه دی دکور ماتہ کرله

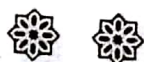

پوزہ دی پری مه شه دقام، لونی
داتہ دکلی په دی شاپه، لاره
اووایه لهر مازیگر چرتہ زغلی

د ژوند دهری کشالی سمون وی
لن به دی ماتہ انتظار کپه وے
دومره دکوے توپ ضرورت خونو وو

اسمان ته رسم په غورخنگ د ميني
خان راته خدايگو شاه زاده بنکاره شي
ما چي شيرينه په پنډوس اولي

دغه شعور ورله ورکې دے چا
بنکاري چي کوته په کوترې کېږدي نو
په شي له اونونه مارغان والوچي

ماد تاوان سوداخونه ده کړي
ورک چي د زلفو په خنگل کېږي شمه
د بناستونو خزانې اوموم

دَ بِنَاؤُتُونُوخُوبُ كِه لِهْم اُووِينِم
دَ اَزغُو تَرخِي اُوْبِه اُوْحِكْمِه
لِهچ دَ حُوَانِي پِه خُوْبُو پُوئِنُه شُومِه

دَ مَوْرُولِي جَذِبِه دِي سَتَايْمِه زُه
تِه چِي پَرْدِي مَاشُومَانِ هِم اُووِينِي
سَتَالِه سِينُونِه دَ پِيُو دَارِي اُوچِي

دَ كُور كَارُونِه دَرْتِه پِنْدِ پَرَاتِه دِي
غَرِيْبِه پِيْغَلِه يُي سَنكَار مَه كُوه
سَتَايِه قَسْمَتِ كِنِي شَاه زَادِه نَشْتِه دَ

خه ناروا پېغله ده ماته وايي
ستا په سينه به لگوم منگولي
خو داسې کلک رانه مروندمه نيسه

زېږېدې زېږېدې، سلگي سلگي شيريني
ما د پيشو پېچو کښې خوب ليدلو
چې شرمخانو راته خولي وازې کړې

ستا د رښتيا خبر و تاب ته لرم
نور درله مخې له درتلي نه شمه
زه به د کوم کوم سوال جواب درکوم

اوچ تار به ستاپه بدن پاتي نه کړي
خومره ويرې پې په خان خورم خودې نه
يو خو شېبې کپته شېبې دي بهر

مينه رينبيا د بدن وينه اوڅکي
لا ستاد کور مخي ته ناست نه و مه
زړه مي ستومان خپي مي مېرې مېرې شوي

خه ليشتيکې مخي دي ورک شه زغله
ا د چينار چينار قامت مېرمنه
تا په کشوکيني او نژانده نکري

زهُ تَقْدَس دَمِينِي نَه رَد كَوْم
خوما چي چا باندي باور ڪر ڏے
هغه مي ستر ڪونه رانجه اوڀري دي

بُتَا دَ رَنگُونُو زَمَانَهُ دے پِڪار
زهُ پِه سَتَائِنَه دَ ڪَلِي شَه اُوڪر مه
چي خوشبوياني رانه لار بدلوي

تورو چيو راکني شي پر نجي دي
اوس چي اوڀر ده بانه رابرندي شي به ما
زما بدن باندي وينته اودروي

خاندی خوایزه خوازه را کوری مدام
دوه قاتلانی دی راچی راپسی
حان له دچاپه توره سرغوش کومه

د سترگو تور دی د غزل مطلع کرم
داسی راپول راپول تقسیم شومه زه
لکه د کافی په منج نیم شومه زه

د آرام سپوری می حلواق تپروی
چیره که اونه د صحره گوره ده
د ژوند په لاسو کبې د مرگ توره ده

اوسا هاغه گور سپور د شال چرتہ دے
چی ستا یہ مخی، زما یہ زرہ مہشتہ وو
اووایہ ستا د زنی خال چرتہ دے

ددی ماحول جادو کینی گہرہ نہ شہی
چی دہوا رفتار کمپنی دلی
رو رو چپی د سمندر تہزی شہی

راشہ یہ ساه ساه کینی ہی ستا میندہ
ستا کہ باور نہ وی زما یہ ژبہ
زما د زرہ درزاد تہ غون او نیسہ

اوس د سکنی ما بنام تصویر جو پوم
چی ستا حوائی ته در نزدی غوندی شوا
زه د لمبی د سر لوکے غوندی شوم

ستاد بنا ستا خاما ر چھلے دے جور
کئی کہ زهری پہ تن کئی نه وی
د اباسین پہ خوله کئی کنگ وی دے

سیلی چی کلی کئی را والوتله
چرگو وزرو کئی را تبول کپه بی
ژوند د نسلونو د بقا نامه ده

خفه په خپله تنه ای نه یمه
خو ساه مې اوځي چې د کور او نه کښې
زه د مرغی څخه یوازې وینم

د اورینتېل بلاک په اوږد لان کښې
زه چې په هری زاویې گورمه
د قاتلانو سترگو شیش کښې یمه

د غم چې د سړي مخ وړانوي
د یوې مور ژړا لیدلې ده ما
اوس د مرغانو څخه نه رانیسم

زما 'اواز به دي زرهه ٻٽي اوچوي
ما په شو کيس کني اځودله نه شي
خه ويکوريشن پيس خونئمه زه

سم راته بنکاري د پښتون پچي دي
اول دي ماته رابره کړي او
روستو بيا راشي تا په شا تپوي

زما د مرگ نه سترگه نه رڼي خو
چي حادثي لاره کني او وينه
نو د جهاز نه په چترى دانگمه

لکيا وي ٻوله ورڻُ ڪارونڊه ڪوي
خو دَ جُذبو ٻه ٽيه نه پوهينِي
ما دَ رويوتَ سره وادهُ ڪرے دے

زما ڪتاب ٻي جينڪي اولوي
اوواڻِي دا زلي به چرتاه وينو
دهُ خو زمونڙه نه ٻڙي ويستي دي

لورڙه دَ مينِي ٻه مري غلي شوه
ماتھ ٿِي سپوره ڊوڊي ڪنودله
بغلي پڇيله ٻراڻِي اوخوري

شیرینی مه خه دغوبل فچی له
بچی له منگه ترینه خان اوباسه
چی تماشگیر د تخنچی منجه نه اولی

د ژوند پایه خه ناروا تیزه ده
دا هم زما دوه تصویرونه دی خو
دوارو کبچی هغه مناسبت نشته ده

رانه به ساه دپره په سخته اوچی
وژنه چی مانو دینا است مبرمنی
بیا دکلونو والی مه راکوه

په شرق دي گټه او تاوان اولگي
د کول وړي چي پکښي اور اخلي
داسي وطن دي په سېلاب لاهوشي

زما سينه کښي ئي خپل سر پټ کړلو
زړه ته ئي نوره هم راجخته شوله
وييل ئي مه خه ما پيريان ويروي

دلته دهر چاپه تندي گونجي دي
ژوند ته هيز چي د خندا وړېځي
زه د کاغذ کونډه هم ښه گڼم

ا کہ ہمام دے کہ سعود، اسامہ
کہ فائقہ کہ ثوبیہ کہ سعد
تول می دمیٰ د آسمان ستوری دی

د لوئے قدرت مالکہ ما او بختیہ
کہ ارادہ می نہ وہ جرم خو دے
د خپلی مور غابن شہید کرے دے ما

رانہ غزوة د بدر ہیرہ نہ دہ
کہ اخیری سا کافی ہم اخلماہ
زہ بہ د خدائے لار کبھی جہاد کومہ

زہ خیرہ پرخ نہ ایم خوشخہ اوکریمہ
ستاپہ لاسونو کنبی چینی اونشی
پہ خیلہ مور ہم گوزارونہ کوی

چہر لوئے کراؤ غواریو والے دسوح
خبر کہ می بنجہ پہ مزاج نہ رسی
زہ خو لا مور ہم پشندلے نہ ایم

زہ دخیل قام دانشوران پشتم
زما پہ سوال بہ غلی پاتی شی ہول
اود سگریتہ نہ بہ لوکی پورنہ کری

۱۹۴

درتہ چي کورم د خالونو پيه داج
د اوښکو زهر چي مري پر سوي
اسمان د ستورو ادبره خونه ده

کم اصلي بنجي نه دي اوساته رب
خدائے شته که مړه ئي کړي خونه سمېږي
د سپي لکي به د چا پلاد نېغه کړي

ما چاله سترگي توري کړي نه دي
پېغلي زما پيه لمن داغ لکوي
رانجه چي پوري کړي نو ژاري خله

پېغلې وييل لارمه ډوبه شومه
زړه په چا سېزي د موټر مالکان
بيا به زه لفتې د چانه نه غوارمه

دا حتی بڼه د غاړې غور شي زما
سنگسار سنگسار مې شي احساس د وجود
زه چې ماشومې لور له پېرې ورکړمه

ماتم ماتم شوه د ساحل سندره
زما جونگره جور سېزي ده چا
ما د درياب په سر ايرې اوليدي

رانه خوبونه تبتولي دي تا
داخه پيريان درباندي ناست دي اخر
په نيمه شه جي ستانه چغي اوچي

حڪه زه ستا په خوله باورنه كوم
كه تاته ياد شي نازيني پيغلي
تا به ميركاتو كيني تهگي كوله

بي حايه ويري مو خواني خاوري كره
سرتنه رسيني نه كارونه د ژوند
بيغلي راحه جي دواړه مينه او كرو

منم خوبزي اوبه دي نه مخ سپوري دي
خو دي پراوته د راتلوننه وړاندي
وېر مي دخپله خانه اور وېسته

تاچي زما تصوير په مخ بنگل کړلو
ويښي مي ټول بدن کښي جوش او هڅه
سمندرونه مي دخيال سپوري شو

په شوکيرو باندي ستومانديو اوس
پکاه مو ټوله شپه خبري اوکړي
خو پټ مو اوساتل د زړه حالونه

ستا په لمنه باندې داغ نشته دے
دا خو سپوږمۍ خپله خو ايني تاسره
يو خو ساعتہ امانت ايښي ده

د گوگرد پرېشر دې سپوا دے بلا
ساده جيني اور ورته مه تنزوه
په جم کا وند کني چرتہ بم او نچوي

زه پي و سي باندې يقين نه لرم
د خپو د لاندې به ئي زمکه خو وي
که د غريب په سر اسمان نشته دے

پنڱلو سيند و نوتہ منگي مه اوري
خوک ساه لرونکي ئي ڊوب کري دي جوڙ
دا جي اوبه بور بور کي جوڙي

جي پرسيدلے مخ زما اوويني
نو په خندا اووئي ڙاري خله
راخه جي زه درله ڙبي ماته کرم

د بد نصيبو په دي وران کلي کني
مرغان جي جالي جوڙي شيريني
د طوفانونو علامي بنڪاره شي

دَهرِ يو کُل دَ زِرَہُ سَندَرۂ يَمۂ
دَ خَيلِ اِحسَاسِ بۂ دَرتۂ خۂ وِ ايمۂ
سَ تَا دَ سَاکَانُو دَ وِ مَونامۂ دۂ

چي مَندِري تَري هَنکامِ جَوِري شِي
خَوکِ بِي کَناهِ پَکَنبِي پۂ سَرِ اوکِي
لارو کُوخو کَنبِي دَ زَيفِي مۂ کَوۂ

تور و شَپِلو نَه چي لَوکِي پورۂ شِي
وِ مۂ کۂ وِ رُخِ مِي دَ وَا دۂ دۂ کَنِي
نَما يارانِ ما پۂ پالنگِ خَبرِ وِي

جوړ په دې کلي کني سري نشته د
چي د چا خه زړه غواړي هاغه کوي
چرکه يانگ او وائي چرگ ها واچوي

زما سندرې خوندي کړي دي چا
هان نه بلا په فاصله پروت مه
رانه نژدې نه شي ميراته به شي

زه په خپل هان کني راتولېن مه نه
نن دې جوړ خوب د پېغلتيوب اولیده
ستا په بدن کني سا جامې تنگې شوې

د حاسدانو په زړه او بلوه
گورويده، هرڅه چې وي، غم مه کوه
او خانده کلکه راتر غاړه وځه

دا د قيامت ورځه چې هم نه ده نو
چا جوړې زمکې ته خبرې کړې دي
گنې تو مياندي خپلې چې ولي خوري

ستا د پېننې بو شرنګ چې واورمه نو
په نيمه شپه دکټه نه پاسمه زه
او د چيني غاړې له خان رسوم

دې کښې زه یو منطق لهم نه مننه
اومنه دابه زما وهم وي خو
زه هندواني سره شوملي نه حکمه

د سامري نسل اوسپنې دې
که ئې په خپلو سترگو هم اووينې
د شخني اواز پسي به غوږ نه اوړې

دنګې خواني دې د اسمان څوکه کړم
چې ابوالهول ته مخامخ شومه زه
نو ستا عظمت راته راوړاندې شولو

حُسن په پانو کښې رانگارمه نه
ستا تصويرونه په کلدان کښې بڼه
خه لېونۍ زه په اليم خه کوم

دا خوب به نه وينې چې بنکېل به شمه
له خانگې خانگې چې مې الوخوي
يوه مرغۍ يم پوره سپل به شمه

زنخېر موکے، موکې زنخېر اوخوره
تعبير مې خوب، خوب مې تعبیر اوخوره
نن دې ویتو رانه تصوير اوخوره

راخه که سخی گنی په مخه دی بنه
دومره می زور په زړه کښې پاتی نه ده
پچی اوس په زه تاته جوړی نیسمه

په خط کښې لیکي جوړی هره دی کرم
بلا زورکے یم د مینې تې
راشه زما دواړه وځکی اووتل

ته په خوراک کښې ولې خیال نه کوی
لاخو د شپږ میاشتی هم نه دی شوی
ساده واده جوړه په تاتکه شوه

ستا په جولي کښې په خواږه دراولم
دا ستا خوښي که د صحرا تنده شي
نوزه به اونه د کجوري شمه

خه که يو خک کړو د ژوندون حادو
زمونږه زمکې، اسمانونه بيل دي
تاسو خبرات غواړي مونږ مينې ويشو

راسره دومره مينه هم مه کوه
شوک چې له کوره په سفر اوځي نو
بيا په مړه کېده خوراک نه کوي

شیرینی دهر زریه واپس راشمه
داسی بنو کنبی او بنکی ماه خلوه
د آسمان ستوری درنه غلا اونگری

مینہ تر منگه فاصلی ورکوی
چی د پسر لو په جم کنبی ساه واخلمه
ستا دیدن ویدی می خان سره وری

کتابه په هر حال کنبی لم ستا برخه ده
تول عظمتونه د آسمان لاندی کری
چی ستا رابرنه بانیه وسله غوروی

مینه دَرُوند هره تیاره تمبوی
ستا دَ نظر مسکی مسکی پلوشی
ماتہ پہ لار کنبی اور کی پر قوی

دلته دَوینو سلاب وپی راشی
ددی وطن ویدمه ویدمه خاوره خو
مدام کلونہ دچامبیل تہوکوی

تہ دَ کلاب دَ کل بناست ستایہ خو
ستا اشگی جی پرخہ پرخہ شی نو
داریہ سپری درتہ پخو پرپوئی

ستا اواره زلفي ڀڄي ٽڪ ورڪري نو
ڍڪ شي له زهرو نه وجود دکھوا
بيا ڀڄي ڇوڪ ساه اخلي نوسا ٿري اوڻي

ڊپر سر ڀسنده ڄنگيالي خلق دي
اوس که له تندي مرمه مردي شمه
خوزه ددي کلي اوبه نه ڄگمه

زه بي گناه چا سره چير نه کوم
تاکه لکي بيرة کري نه وه
نو داگريوان به دي شلڊ له نه وه

ستا دَ بدن خوله دي اوبهپني
خه که اسمان درباندي اور وروي
خو - نخ پور به رانه پوري نكري

راپورته کپنه چي انگن ته اوخو
راخه باران دَ پشکال ورپني
که موگرمکي دَ بدن ماتي شي

ته خفه کپنه ماه شيريني زما
که دا ژوري په ما خولي نکوي
دَ بدن وينه به صفا شي زما

دَ دَومرہ پِ بَغلُو دَ زِپَہ سَریمہ زُہ
کہ دَ یوِی نامہ مِ ہِم واخستہ
ستا دَ تصویر نہ بہ لبِی پورۂ شِی

چاسرہ وخت کوم دے چِ مونز اووینی
تولہ دنیا دُخان پہ غم اختہ دہ
راخہ بلبلی راتر غارۂ ووخہ

دَ اسمان ستوری راتہ غور کبنی وائی
پہ خیلو ستر کو کبنی مِ خال دے حکہ
زما پہ سینہ لمن داغ لکوی

ما دومره بنکلی جینی نه وه لیدی
زه هم انسانیم اخر زره لومه
خطای نه وه که خطاشومه زه

د محبت بلا چلونه راخی
خو د پستون کور کښې پدایمه زه
د پخلو ژوند بربادوله نه شم

مینه مو نه پرېږدی د شپې تیاره کښې
که د اوبو په لاسه کښېم ناستیو خو
راپسې ستوری او سپوږمې رازغلي

تا که ستنی کړې پلوشې د نظر
زړه به زرغون نه کړې د ژوند فصلو
بیا به په دې لاله باران اونه شي

ارمان په غېږ کښې د ارمان ورک شولو
مانه د لاس کښو کښې حان ورک شولو
د زړه درز پسي مې لار چرته شم

زما لباس په ما کښې تنگ خو نه دے
ژوند د نولي او د مار جنګ خو نه دے
کېر به تر خو په دې فریب کښې مے

دَ کیتھیں سندرې اور پدلي دي ما
ما دَ غالب شاعري هم لوستي ده
ستا دَ يوي خندا جواب نه لري

دَ ژوند صحرا کښي دَ بنا ستميرمني
تا چي په کومه لار دمه کړي ده
تر پنه رواني دي چيني دَ مينې

دَ ايښي په مخ سرخي چرتنه دي
چي دا شفق شفق کلونه سپري
دا پري هم ستا دَ انگو سپوري دي

ساده جينی ده وائی مه ویرینه
ستانه خوزه زیاته زره وره یسه
پوهیږي نه چی دا می خه اوویل

د پښتوب مستی دی دوه نه کړی
دا خو بښی چا سره کپ نه اولی
د سمندر اوبوته ټوپ مه وهه

ماتی پسی چی جیب کنی نه لری نو
خان داسی مخکنی مخکنی هم مه کوه
کئی نو لوټ به درله مات کرمه زه

ما پکڻي عڪس دَ لپوتوب اوليده
سوچ کڻي مي ورکه شوه دَرُوندائينه
زه جي بيدار شمه، ما خوب اوليده

حُسن په هر ماحول کڻي خيال ساڻي خپل
جي فرينتو تري لاس نيوع ڪرے دے
ا کھل مالہ دھسپتال نرسہ دہ

سپوڊ مي که تاخيله هاله ماتہ ڪره
اسمان ته وايه لاري ڊوب جي ڪرپي
ستوري دَسيند تل کڻي هم سترگي وهي

خه ازمېنتونه ې د ژوند رانيسي
گني نوزرې نه ې لمبي پورته شي
مور چې د ې نه خپل ماشوم پرېکوي

ستا د نظر مستي لاهونه کړي، ما
زره کني ې مينه غورځگونه کوي
او سمندر سره روان يمه زه

غاوره پېغله خپل غرور ډوبه کړه
چې لېوني سپي خوله درواچوله
اوس ې په کېده کني کوترې شوي دي

سرهُ لویٔہ دی پہ ما مہ غور پوہ
وید بزم مانہ چرتہ لہرہ نہ شہ
زما نظر شہ سبلانے غوندی دے

گنی اختر ونہ شہ چاہ پیرہ لہ ما
د صائبی دستر گو پرق ہجی واہی
روژہ کنبی سید الابرار شوک دے

تہ پہ ماہی کنبی دجنت مشنہ ی
د ناعی خندا تہ پام اوکرہ لب
خیل خان تہ زرہ کنبی فرشتی بسغوی

بېرته د کور دروازه مه ساته اوس
نوي فتنې ترې رابرخېره نه شي
بيا چا په زمکه کېنې غنم او کرل

راگوره مه دا به احسان وي په ما
ادا کوي به ټوک ددې کفاره
ستا په کتو زما روژه ماته شوه

بيا به زه تا سره په سپل نه اوځم
تا د وړې کمبل کېنې او نغبتنه خان
واوره په ما تمامه شپه ورېده

دانه چي زه ورته کته نشم ، خو
مياندي که خيال دخيل ناموس ساتي نو
بيا دي زامنو له واده نه کوي

زه درومان يوه سندره مه
زما د ژوند په هره لار الوچي
خرخکي ، زانبي ، لولکي ، بيلي

ستا د انصاف شمله راپتيره مه شه
خو اوس په دي کني به شوک شه او وائي
لوانو مات کرل د هوسو بچوري

مونڙي حقونہ پھ سر سترگومنو
خو بنجي نہ سپارو طوقان تہ دژوند
خوک د هوسى پھ اوزو بارنہ اوري

ماچي پري ٻول عمر خيل خان خورلو
لکي بيهه کري چي ما اوويني
کرسى کني تاوشی رانه مے واروي

هتي به دي لاس کني برکت رانشي
د پلار پھ مے چي لکيد لے ئي تہ
ياد ئي سانه خوک به دي مے نہ کوي

سر ۾ي قلم نه ڪري منصف د وطن
د ڪلو لخته ۾ي راغاره وٽه
اوس ۾ي پيه ساه ساه ڪنهي وڙي دي دڪل

ته د هاتهي غوب ڪنهي اوده ولي ۾ي
۾ي پيه لستو نهي ڪنهي ماران ساڻي نو
مجان به ستا پيه خود ڪنهي اوبنگهي

چا ۾ي د زره درزاء ليدلي نه ده
ا سازاڳي ڪرانگو ما يادوي
بڙي ۾ي پيه تاج ڪنهي دهاوس وڙي

اومنه دا چیره سپیره لویه ده
بیا به هم تاته دژوند لاری نیسی
خیلو چو سره شطرنج مه کوه

دومره په مینه مینه مه راکوره
هسی نه ورانه ترینه سازه نه شی
بښی زما توره کښی زنگ نشته ده

د بدمعاشانو ښار د غن مه کوه
که کمزوری ښایم نومر به می کړی
تو پوی می حکه په چمبا رښی ده

دشاعر چاپ کتابونہ

- ۱) دَر تہا سہورے ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۱ء
- ۲) ہم اینوں کے قیدی ، اردو شاعری ، ۱۹۹۳ء
- ۳) سترگو کبھی خوب دکو در پاتے نہ شو ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۶ء
- ۴) رومیے ایوارڈ یافتہ چاچا کریم بخش ایوارڈ ، ۱۹۹۶ء
- ۵) راتہ غور و نو کبھی بنگری شرنکوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۱۹۹۸ء
- ۶) گرفت ، اردو شاعری ، ۱۹۹۹ء
- ۷) کافی دیکل پہ لاس کبھی خون نہ کوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۰ء
- ۸) او ازونہ او دایری ، پنتو تنقید ، ۲۰۰۱ء
- ۹) پہ ساحل د نظر ، پنتو شاعری ، ۲۰۰۲ء
- ۱۰) ستاد خوانی تصویر پہ خوب اود کا دے ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۳ء

چاپ تہ تیار

- ۱) رضا ہمدانی احوال و آثار ، اردو تحقیق (پی۔ ایچ۔ ڈی مقالہ)
- ۲) نیا اور پرانا غالب ، اردو تنقید
- ۳) ہائیکو او پنتنہ ہائیکو ، تنقید و تحقیق

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**